

Bakgrunn for vedtak

420 kV kraftledning Trollheim - Viklandet

Sunndal og Surnadal kommuner i Møre og
Romsdal fylke

Tiltakshaver Statnett SF
Referanse
Dato 16.04.2015
Notatnummer KN-notat 13/2015
Ansvarlig Siv Sannem Inderberg
Saksbehandler Hans Jørgen Bihli

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Etter en helhetlig vurdering gir Norges vassdrags- og energidirektorat Statnett SF konsesjon i medhold av energiloven for bygging og drift av omsøkte 420 kV kraftledning mellom Trollheim transformatorstasjon i Surnadal kommune og Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune. Kraftledningen skal erstatte eksisterende 300 kV ledning på den cirka 47 kilometer lange strekningen. Fra Trollheim transformatorstasjon til Rennsetvatnet i Sunndal kommune skal den nye 420 kV-ledningen bygges parallelt på sørsiden av dagens 420 kV ledning Klæbu-Viklandet. Fra Rennsetvatnet til Viklandet transformatorstasjon vil 420 kV-ledningen bygges i eksisterende 300 kV-trasé, parallelt på nordsiden av eksisterende 420 kV ledning. Dagens 300 kV ledning vil rives etter at ny 420 kV ledning er satt i drift. På strekningen hvor det skal bygges i eksisterende trasé vil 300 kV ledningen rives før 420 kV ledningen idriftsettes.

En ny 420 kV kraftledning mellom Trollheim og Viklandet vil etter NVEs vurdering legge til rette for tilknytning av konsesjonsgitt ny fornybar vindkraftproduksjon i Snillfjordområdet, samtidig som ledningen vil forbedre forsyningssikkerheten og gi økt overføringskapasitet gjennom Midt-Norge. Samfunnet er i stor grad avhengig av god leveringssikkerhet av elektrisitet for å kunne opprettholde viktige funksjoner og fungere på en god måte. Kraftledningen som nå gis konsesjon vil bidra til dette, samt være et skritt for å øke overføringskapasiteten i sentralnettet gjennom å spenningsoppgradere ledninger fra 300 kV til 420 kV.

Kraftledningen vil bli et synlig inngrep. Den vil gå gjennom områder med rødlistede arter og områder med verdi for friluftsliv og kulturmiljø. Traseen ligger i hovedsak med god avstand til boliger og fritidsboliger, men en fritidsbolig vil komme innenfor byggeforbudsbeltet til ledningen. I anleggsfasen vil økt trafikk og støy kunne gi ulemper for fugl og andre interesser, men i driftsfasen vurderer NVE at merulempene med en ny 420 kV ledning parallelt med eksisterende 420 kV ledning vil være små. Antallet kraftledninger på strekningen vil forbli uforandret etter at 420 kV ledningen er satt i drift og 300 kV ledningen fjernet. NVE konkluderer med at ledningen i driftsfasen vil ha få nye virkninger for allmenne interesser sammenlignet med dagens situasjon.

For å redusere de negative virkningene av kraftledningen i anleggsfasen setter NVE vilkår om at det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan hvor det blant annet skal beskrives hvordan omfanget av kjøring i myrområder i forbindelse med bygging av ledningen kan begrenses. NVE setter også vilkår for å ta hensyn til naturmangfoldet i både anleggs- og driftsfasen.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordelene som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. NVE har av den grunn også gitt Statnett samtykke til ekspropriasjon for kraftledningen. NVE har vurdert at fremlagte konsekvensutredninger tilfredsstillende til kravene fastsatt i plan- og bygningsloven kap. VII-a med forskrifter, naturmangfoldloven § 8 og fastsatt utredningsprogram av 12.06.2014.

Innhold

Sammendrag.....	1
Innhold.....	2
1 Innledning.....	3
2 Søknaden.....	4
2.1 Beskrivelse av tiltaket.....	4
3 NVEs behandling av meldingen og søknaden.....	7
3.1 Melding med forslag til utredningsprogram.....	7
3.2 Høring av konsesjonssøknad, konsekvensutredning og søknad om ekspropriasjon.....	7
3.3 Innkomne merknader.....	8
4 NVEs vurdering av søknad etter energiloven.....	9
4.1 Vurdering av konsekvensutredningen.....	9
4.1.1 Innledning.....	9
4.1.2 Byggemetoder, systemløsning og riving av eksisterende ledninger.....	10
4.1.3 Traséalternativer.....	11
4.1.4 Naturmangfold.....	11
4.1.5 Mineralressurser.....	11
4.1.6 Oppsummering og konklusjon.....	12
4.2 Vurdering av behov, tekniske- og økonomiske forhold.....	12
4.2.1 Samfunnets behov for sikker strømforsyning.....	12
4.2.2 Statnetts begrunnelse for ny 420 kV Trollheim – Viklandet.....	15
4.2.3 Planlagte energianlegg og dagens kraftoverføringsnett.....	15
4.2.4 Teknisk og økonomisk vurdering av 420 kV Trollheim – Viklandet.....	17
4.2.5 Oppsummering/konklusjon.....	18
4.3 Vurdering av visuelle virkninger.....	19
4.3.1 Generelt om landskap, kulturminner, kulturmiljø og friluftsliv.....	19
4.3.2 Surnadal kommune.....	21
4.3.3 Sunndal kommune.....	25
4.3.4 Oppsummering av NVEs vurderinger av visuelle virkninger.....	29
4.4 Vurdering av naturmangfold.....	30
4.4.1 Naturmangfoldloven § 8 – kunnskapsgrunnlaget.....	30
4.4.2 Vurdering av virkninger for naturmangfoldet.....	31
4.4.3 Naturmangfoldloven § 9 – føre- var prinsippet.....	35
4.4.4 Naturmangfoldloven § 10 – samlet belastning.....	35
4.4.5 Naturmangfoldloven §§11 og 12 – kostnadene ved miljøforringelse, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.....	36
4.5 Bebyggelse.....	36
4.6 Landbruk.....	38
4.7 Reindrift.....	39
4.8 Arealbruk.....	39
4.9 Luftfart.....	40
4.10 Omlegging av eksisterende 132 kV ledning.....	41
4.11 Riving av 300 kV-ledningen Aura – Trollheim.....	42
4.12 Vilkår og avbøtende tiltak.....	42
5 NVEs avveieringer, konklusjon og vedtak etter energiloven.....	45
5.1 Oppsummering av NVEs vurderinger.....	45
5.2 NVEs vedtak.....	47
6 NVEs vurdering av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.....	49
6.1 Hjemmel.....	49
6.2 Omfang av ekspropriasjon.....	50

6.3	Interesseavveining	50
6.3.1	Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitt trasé	50
6.3.2	Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade	51
6.4	NVEs samtykke til ekspropriasjon	51
6.5	Forhåndstiltredelse	51
	Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess	52
	Vedlegg B – Sammenfatning av høringsuttalelser	55

1 Innledning

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) mottok 22.10.2013 en forhåndsmelding med forslag til utredningsprogram fra Statnett SF for en ny 420 kV kraftledning mellom Klæbu transformatorstasjon i Klæbu kommune og Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune. Ledningen var planlagt bygget som erstatning for dagens 300 kV ledning på strekningen. Den meldte 420 kV-ledningen var ca. 135 km lang og ville berøre Klæbu, Trondheim, Melhus, Skaun, Orkdal og Meldal kommuner i Sør-Trøndelag og Rindal, Surnadal og Sunndal kommuner i Møre- og Romsdal. Kraftledningen var planlagt innom Klæbu, Orkdal, Trollheim og Viklandet transformatorstasjoner.

Figur 1: Viser opprinnelig meldt 420 kV ledning mellom Klæbu og Viklandet. Statnett søker i denne omgang kun om ny ledning mellom Trollheim og Viklandet.

Statnett fikk i 2013 endelig konsesjon for bygging av en ny 420 kV ledning fra Namsos, via Storheia og Snillfjord til Trollheim. Dette legger til rette for ny vindkraft langs kysten av Trøndelag. Statnett legger til grunn en trinnvis utbygging av nettet i Midt-Norge hvor nettinvesteringer som er nødvendig for utbygging av konsesjonsgitte vindkraftanlegg prioriteres først, og øvrige investeringer i regionen gjennomføres på et senere tidspunkt. I denne vurderingen har Statnett prioritert nettførsterkningene som de mener er nødvendige for å tilknytte de konsesjonsgitte vindkraftverkene på Fosen og i Snillfjord, det vil si at det er bygget radielle forbindelser til Storheia og Snillfjord, samt ny 420 kV ledning Viklandet – Trollheim. Nettanleggene må ferdigstilles i tide til at vindkraftanleggene kan

inkluderes i ordningen om grønne sertifikater, som krever idriftsettelse innen 2020. For den meldte 420 kV ledningen mellom Klæbu og Viklandet innebærer dette at Statnett har valgt å dele prosjektet i to deler og det er kun bygging av ny 420 kV ledning på strekningen Viklandet-Trollheim som omsøkes i denne omgang.

Statnett gjennomfører nye analyser for å avklare behov og tidspunkt for oppgradering av ledningen fra Trollheim og videre mot Klæbu i Sør-Trøndelag.

2 Søknaden

Statnett søkte i desember 2014 om konsesjon etter energiloven § 3-1 for å bygge en ny ca. 47 kilometer lang 420 kV kraftledning mellom Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune og Trollheim transformatorstasjon i Surnadal kommune. Den omsøkte 420 kV ledningen skal erstatte eksisterende 300 kV ledning mellom Viklandet og Trollheim, som vil bli revet etter at ny 420 kV ledning er idriftsatt.

Statnett søker om følgende tiltak:

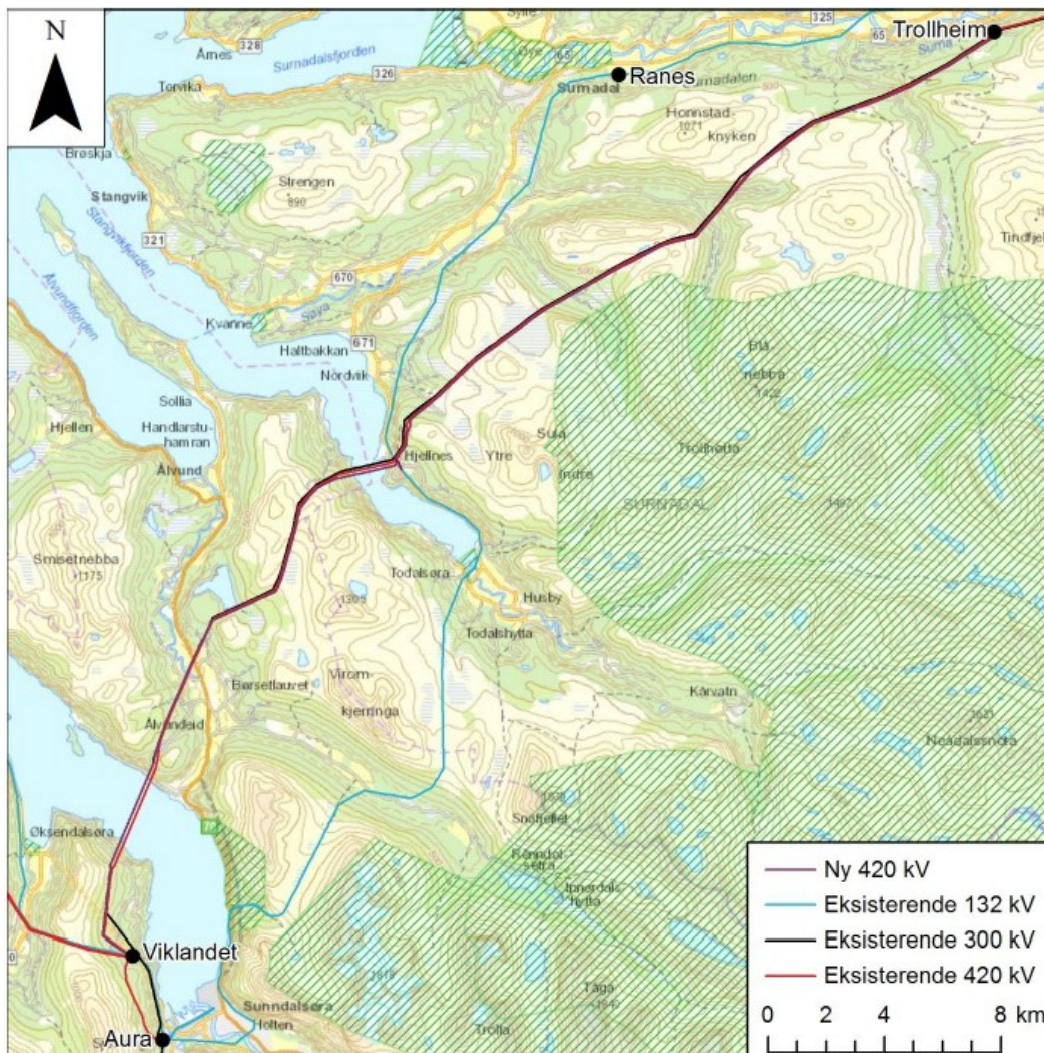
- En ca. 47 kilometer lang 420 kV kraftledning mellom Trollheim og Viklandet transformatorstasjoner. Ledningen er omsøkt bygget med tverrsnitt 2x481 (dupleks parrot) eller tilsvarende linetype og to toppliner.
- Et nytt dobbelt bryterfelt i Viklandet transformatorstasjon.
- Ombygging av eksisterende 420 kV Klæbu-Viklandet på en ca. 300 meter lang strekning inn til Viklandet transformatorstasjon. Omkobling til ny ledningen ved Rennsetvatnet og ved Trollheim transformatorstasjon.
- Omlegging av dagens 300 kV ledningen Aura-Orkdal på en ca. 450 meter lang strekning inn til Trollheim transformatorstasjon.
- Omlegging av 132 kV ledningen Aura – Raner på en ca. 450 meter lang strekning ved Hjellnes, nord-øst for Todalsfjorden i Surnadal kommune.
- Riving av 300 kV ledningen Aura – Orkdal mellom Trollheim og Viklandet. Strekningen som er omsøkt revet er ca. 47,5 kilometer lang. Statnett ønsker at 300 kV ledningen benyttes som reserveforsyning på strekningen mellom Viklandet og Aura, og det er derfor ikke søkt om riving av ledningen på denne strekningen.

Statnett søker også om tillatelse til å etablere og utbedre bilveier, traktorveier, sleper og plasser som er nødvendige for bygging, drift og fornyelse av de omsøkte anleggene.

Statnett søker om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 nr. 19 for anskaffelse av nødvendige rettigheter for å bygge anleggene. Samtidig søker Statnett om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, for at arbeider kan begynne før skjønn er avholdt.

2.1 Beskrivelse av tiltaket

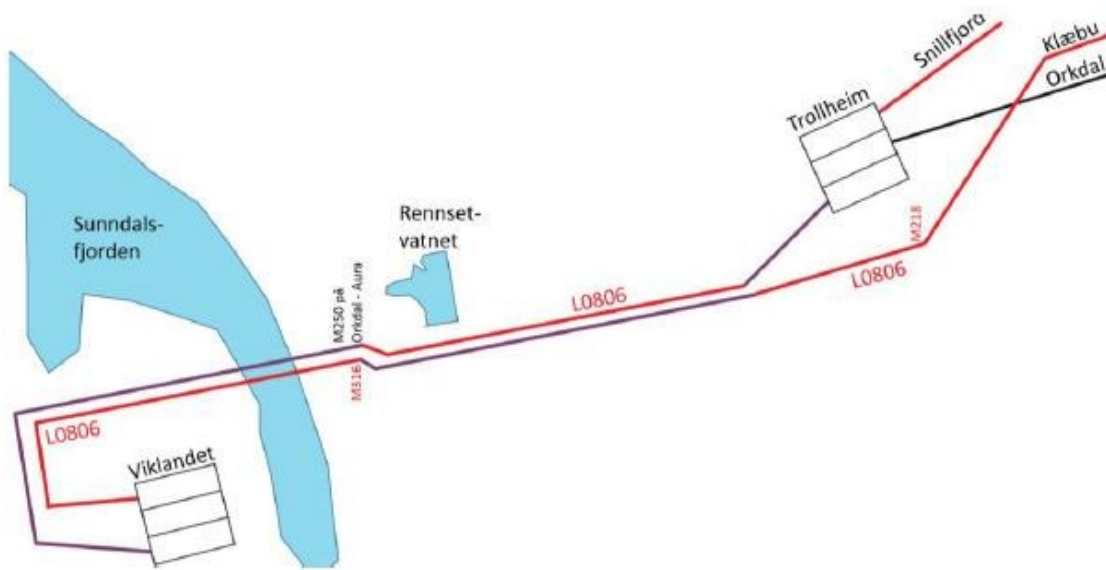
På strekningen mellom Viklandet transformatorstasjon og Trollheim transformatorstasjon går det i dag to parallelle kraftledninger, en eldre 300 kV ledning Klæbu – Orkdal – Aura fra 1972 og en nyere 420 kV ledning Klæbu – Viklandet fra 2004. Når den omsøkte nye 420 kV ledningen blir satt i drift vil 300 kV-ledningen rives på strekningen mellom Viklandet og Trollheim.

Figur 2: Viser omsøkt ny 420 kV ledning parallelt med eksisterende 420 kV ledning Klæbu – Viklandet.

I forhåndsmeldingen hadde ikke Statnett bestemt på hvilken side av eksisterende 420 kV Klæbu – Viklandet de ønsket å bygge den planlagte nye 420 kV ledningen. Statnett la i forhåndsmeldingen vekt på at det er krevende å bygge i eksakt samme trasé som eksisterende 300 kV ledning og at antallet kryssinger av eksisterende 420 kV ledning måtte minimeres.

Statnett omsøker nå en løsning som innebærer at man unngår kryssinger. Eksisterende 420 kV Klæbu – Viklandet passerer like sør for nye Trollheim transformatorstasjon og innføringen til Trollheim bygges derfor nord for eksisterende 420 kV. Etter innføringen til Trollheim planlegges den nye ledningen sør for eksisterende 420 kV Klæbu – Viklandet frem til sør for Rennsetvatnet i Sunndal kommune. Herfra er kraftledningen omsøkt bygget nord for eksisterende 420 kV ledning frem til Viklandet transformatorstasjon, det vil si i traseen til eksisterende 300 kV ledning som skal rives. Løsningen kan gjennomføres ved at eksisterende 420 kV ledning kobles om til den nye masterekkene fra innføringen til Trollheim til sør for Rennsetvatnet. Løsningen er illustrert i prinsippsskissen i figur 3 nedenfor.

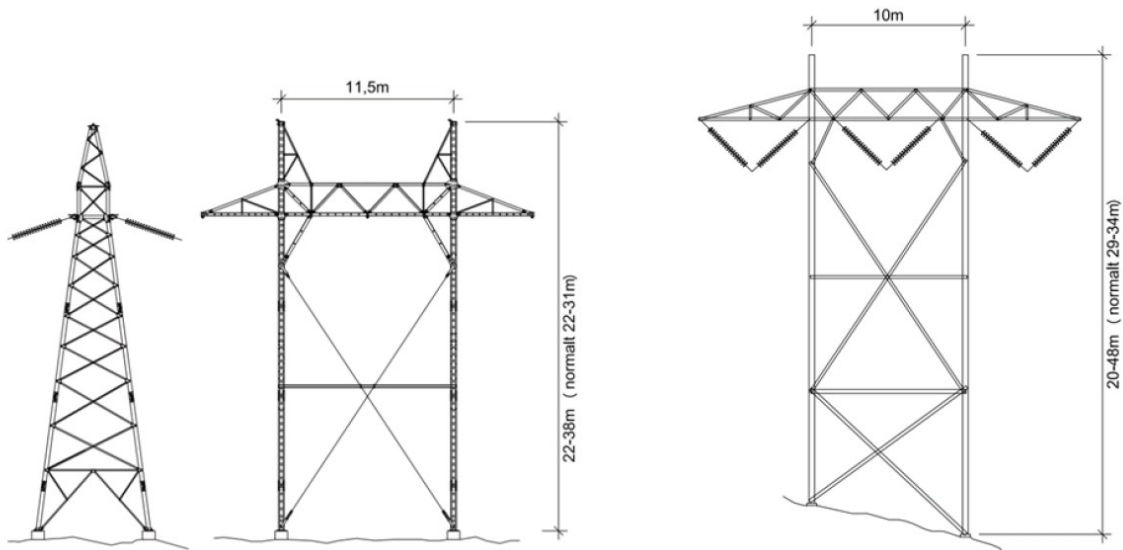
Figur 3: Prinsippkisse mellom Trollheim og Viklandet etter bygging av omsøkt 420 kV ledning. Dagens 420 kV Klæbu-Viklandet er vist med rød strek, mens omsøkt ny 420 kV ledning er vist med lilla strek.

Fjordspennet over Sunndalsfjorden ble oppgradert med nye spennbukker, fundamenter og liner i 2006, og Statnett søker ikke om å bygge om dette på nåværende tidspunkt. Den omsøkte ledningen er planlagt koblet inn på spennet i hver ende. Statnett ønsker å bygge ledningen i eksisterende 300 kV-trasé på denne strekningen blant annet for å kunne koble ledningen inn på eksisterende fjordspenn over Sunndalsfjorden. Der den nye 420 kV ledningen er planlagt i traseen til 300 kV-ledningen, kan deler av anleggsarbeidet gjennomføres mens eksisterende ledning fortsatt er i drift. 300 kV-ledningen må imidlertid kobles ut før linestrekking og ferdigstilling av den nye omsøkte 420 kV ledningen.

Ledningen kobles til transformatorstasjoner i Trollheim og Viklandet. NVE meddelte i 2012 Statnett konsesjon for bygging av ny Trollheim transformatorstasjon, ref.: NVE 201002544-249.

Anleggskonsesjonen for transformatorstasjonen ble gitt i forbindelse med konsesjoner til nye ledninger til planlagte vindkraftanlegg i Snillfjord og på Fosen. Viklandet transformatorstasjon er allerede planlagt for en ny 420 kV ledning fra Trollheim. 300 kV ledningen som skal erstattes passerer i dag Viklandet transformatorstasjon og avsluttes i et koblingsanlegg i Aura kraftverk. Den omsøkte nye 420 kV ledningen planlegges avsluttet i Viklandet. 300 kV ledningen mellom Viklandet og Aura omsøkes beholdt som reserve.

Kraftledningen planlegges bygd med Statnetts selvberende portalmaster i stål, med innvendig bardunering og glassisolatorer med V-kjedeoppheng. Statnett søker om å bruke strømførende liner av typen dupleks, det vil si to liner per fase. Avstanden mellom fasene er normalt 9-11 meter, og avstanden fra ytterste line på den ene siden av ledningen til ytterste line på den andre siden er 18-22 meter. Statnett ønsker 20 meter eller mer mellom ytterfasene på de to 420 kV ledningene som parallellføres. Ledningen vil ha et byggeforbuds- og ryddebelte på ca. 40 meter bredde. Ledningen er planlagt bygget parallelt med eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet og vil få et felles ca. 80 meter bredt byggeforbuds- og ryddebelte, noe som er 2-3 meter bredere enn dagens situasjon med 420 kV ledningen Klæbu – Viklandet og 300 kV ledningen Orkdal – Aura. I skrått terreng kan det bli nødvendig å rydde bredere for å sikre ledningen mot trefall.

Figur 4: Forankringsmast til venstre og bæremast til høyre. Mastetypen er benyttet på eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet og vil også bli benyttet på den omsøkte nye 420 kV ledningen.

Statnett begrunner kraftledningen med at oppgradering av ledningen mellom Trollheim og Viklandet fra 300 kV til 420 kV er nødvendig for å gi nok kapasitet i nettet for å tilkoble planlagt vindkraft i Snillfjordområdet. Oppgraderingen vil ifølge Statnett bidra til å gi fleksibilitet for fremtidig utvikling av forbruk og produksjon av strøm, samt ivareta forsyningsikkerheten i regionen på lang sikt. Se kapittel 4.2 for ytterligere begrunnelse og NVEs vurdering.

3 NVEs behandling av meldingen og søknaden

NVE behandler konsesjonssøknaden etter energiloven og søknad om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova. Konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen behandles også etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlover, og NVE er ansvarlig myndighet for behandling av energianlegg etter denne forskriften. Tiltaket skal også avklares etter andre sektorlover som kulturminneloven og naturmangfoldloven, i tillegg til at anlegget må merkes i henhold til gjeldende retningslinjer i forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder. En nærmere omtale av lover og forskrifter finnes i vedlegg A.

3.1 Melding med forslag til utredningsprogram

Statnett sendte inn melding med forslag til utredningsprogram for ny 420 kV Klæbu-Viklandet i oktober 2013. Meldingen var utarbeidet i henhold til plan- og bygningsloven kapittel VII-a. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat "Bakgrunn for utredningsprogram" av 12.06.2014, ref. NVE 201305330-107. Etter fremlegging for Klima- og miljødepartementet fastsatte NVE utredningsprogram for kraftledningen 12.06.2014, ref. NVE 201305330-106.

3.2 Høring av konsesjonssøknad, konsekvensutredning og søknad om ekspropriasjon

NVE mottok i desember 2014 konsesjonssøknad med konsekvensutredning og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for ny 420 kV Trollheim – Viklandet. Søknaden ble sendt på høring 09.01.2015. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt til 27.02.2015. De berørte kommunene ble bedt om å legge søknaden med konsekvensutredning ut til offentlig ettersyn.

Den offentlige høringen av søknaden med konsekvensutredning ble kunngjort to ganger i Aura Avis, Driva, Tidens Krav og Norsk lysingsblad.

Hvilke instanser som fikk søknaden på høring framgår av vedlegg B.

NVE arrangerte informasjonsmøte med Sunndal kommune 02.02.2015 og Surnadal kommune 03.02.2015. Møre og Romsdal fylkeskommune og Fylkesmannen i Møre og Romsdal var invitert til møtene. NVE arrangerte offentlige møter i forbindelse med høringen av søknaden med konsekvensutredning i Sunndalsøra 02.02.2015 og i Surnadal 03.02.2015. Det var ca. 25 deltakere i Sunndalsøra og rundt 40 i Surnadal.

I løpet av de samme dagene som NVE avholdt kommune- og folkemøter i forbindelse med høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredning, gjennomførte NVE også befaringsav utvalgte områder langs traseen.

3.3 Innkomne merknader

NVE mottok totalt 20 høringsuttalelser til søknad om ny 420 kV kraftledning fra Trollheim transformatorstasjon til Viklandet transformatorstasjon. Uttalelsene er sammenfattet i vedlegg B. Statnett kommenterte uttalelsene i brev av 27.03.2015. Nedenfor gjengis hovedpunktene i noen av uttalelsene.

Både Surnadal og Sunndal kommuner er positive til tiltaket og mener konsekvensene er grundig utredet. Sunndal kommune ønsker at 132 kV-ledningen Aura-Ranes-Trollheim-Orkdal blir revet fra Aura til Todalen eller Raner. Kommunen mener dette er viktig for bebyggelsen på Sunndalsøra, friarealer, en kirkegård, naturreservat ved Sunndalsfjorden og friluftsområder ved Vinnuffjellet. Kommunen ber om at det settes vilkår om dette i en eventuell konsesjon. Surnadal kommune ber om at den nye ledningen blir sett i sammenheng med byggingen av nye Trollheim transformatorstasjon, slik at terrengtilpasningen blir best mulig. Kommunen ønsker en vurdering av om eksisterende 300 kV ledning kan benyttes for overføring av lokalt produsert kraft fra Todalen, før den eventuelt rives. Surnadal kommune ber videre om at det blir vurdert kamuflerende tiltak på en 132 kV mast ved Svinvik Arboret.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal mener tiltaket er viktig for samfunnsikkerheten og er derfor positiv til tiltaket. For anleggsperioden ønsker Fylkesmannen at kjøring i myr begrenses til et minimum og at Statnett unngår anleggsarbeid i nærområdet til sårbare fuglearter i hekketida. For rovfugler vil det si i perioden fra februar til månedsskifte juli/august. De ønsker at behov for fugleavvisere på topplinene skal vurderes i samråd med dem. Sametinget opplyser at de ikke kjenner til samiske kulturminner som blir berørt av tiltaket. Undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9 anses oppfylt når det gjelder samiske kulturminner. Møre og Romsdal fylkeskommune viser til at det ble gjennomført kulturminneundersøkelser langs traseen da 420 kV ledningen Klæbu – Viklandet ble bygget i 2004. Fylkeskommunen viser til at det omsøkte ledningen vil berøre nye arealer og med bakgrunn i dette krever fylkeskommunen at det gjennomføres kulturminneundersøkelser etter § 9 i kulturminneloven.

Flere høringsinstanser mener kunnskapsgrunnlaget knyttet til naturmangfold er for dårlig og at det må gjennomføres nye feltundersøkelser. Instansene ønsker blant annet at Statnett foretar naturtypekartlegging i felt og undersøker potensielle myrer/våtmarker for salamander. Forsvarsbygg er i høringsuttalelsen opptatt av at fjordspenn utgjør et luftfartshinder og de ønsker at det velges en trasé hvor fjordspenn kan unngås. Forsvarsbygg foreslår at det utredes en trasé parallelt med eksisterende 132 kV ledning om Todalen. En grunneier opplyser at kraftledningen kommer i konflikt med planer

om hyttetomter sør for Rennsetvatnet og han ønsker at ledningen bygges på nordsiden av eksisterende ledning i dette området. Eier av hytte som må innløses sør for Rennsetvatnet ønsker primært at Statnett flytter hytta til en annen tomt.

4 NVEs vurdering av søknad etter energiloven

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg som anses som samfunnsmessig rasjonelle. Det vil si at de positive konsekvensene av tiltaket må være større enn de negative. Vurderingen av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er en faglig skjønnsvurdering.

I dette kapittelet vil NVE redegjøre for vår vurdering av de omsøkte anleggene og innkomne merknader. Først gjøres en vurdering av konsekvensutredningen, så vil vi vurdere de tekniske og økonomiske forholdene. Videre er anleggenes visuelle påvirkning på landskap, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø vurdert. I de neste kapitlene vurderes påvirkning på en rekke tema, som for eksempel naturmangfold, landbruk og bebyggelse. Avslutningsvis er det et kapittel om anleggets utforming og vurderinger av avbøtende tiltak. I kapittel 5 er det en oppsummering med NVEs avveiinger, konklusjon og vedtak, mens det i kapittel 6 er gjort en vurdering av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

4.1 Vurdering av konsekvensutredningen

4.1.1 Innledning

Konsekvensutredningen er utarbeidet i henhold til forskrift om konsekvensutredning og utredningsprogram fastsatt av NVE 12.06.2014. På bakgrunn av innkomne merknader og egne vurderinger, avgjør NVE om utredningene oppfyller kravene i utredningsprogrammet og gir et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. Konsekvensutredningen skal beskrive alle virkninger av tiltaket som er beslutningsrelevant, det vil si som er nødvendig for å kunne vurdere om det kan gis konsesjon til anleggene eller ikke, og eventuelt på hvilke vilkår det skal gis konsesjon.

Utredningene er basert på eksisterende informasjon, generell kunnskap, befaringer og registreringer i felt. Vurdering av verdi, omfang og konsekvens for de ulike fagtemaene er gjennomført i henhold til Statens vegvesens metodikk for vurdering av ikke-prissatte konsekvenser, Håndbok 140 (v 712). For temaet friluftsliv er verdi og omfang vurdert i tråd med kriteriene i DN-håndbok 18-2001.

Statens vegvesens Håndbok 140 er benyttet for utredning av konsekvenser for fagtema landskap. Fagutreder opplyser at området ble befart i november 2013. Det er utarbeidet visualiseringer ved hjelp av digital terrengmodell og fotovisualiseringer fra utvalgte fotostandpunkt langs ledningen. NVE mener visualiseringene og vurderingen av de samlede landskapsmessige virkningene gir en god beskrivelse av konsekvensene for landskapet i regionen. Vurdering av landskapsvirkninger er i utgangspunktet vanskelig, da det kan være ulike synspunkt på landskapets verdi, sårbarhet og inngrepets karakter. NVEs vurderinger tar utgangspunkt i konsekvensutredningen, men også innkomne merknader og egne vurderinger av landskapet og inngrepets omfang spiller en viktig rolle.

Fagutrederne har vurdert kvaliteten på datagrunnlaget og foreslått avbøtende tiltak for å redusere de negative virkningene av tiltaket for de ulike fagtemaene. Konsekvenser i både anleggsfasen og driftsfasen er vurdert. For fagtemaene som er utredet i konsekvensutredningen er influensområdet definert som alt areal innenfor tre kilometer fra ledningen. Dersom avstanden fra ledningen er større enn tre kilometer vurderes den visuelle tilleggsbelastningen og andre virkninger av kraftledningen til å ikke ha vesentlig betydning for de temaene som vurderes.

4.1.2 Byggemetoder, systemløsning og riving av eksisterende ledninger

I utredningsprogrammet ba NVE Statnett vurdere å bygge den omsøkte 420 kV ledningen i eksisterende 300 kV trasé på aktuelle strekninger. NVE ba også Statnett vurdere mulighetene for å forsterke eksisterende 300 kV-master slik at ledningen kan oppgraderes til 420 kV-dupleks. Statnett har søkt om å benytte seksjonsvis bygging i eksisterende 300 kV trasé med riving etterpå på en ca. 12 kilometer lang strekning fra sør for Rennsetvatnet til Viklandet transformatorstasjon. Statnett har også vurdert å forsterke eksisterende master tilhørende 300 kV-ledningen, men konkludert med at nybygging totalt sett har flest fordeler. Statnett begrunner blant annet dette med at gjenværende restlevetid for ledningen ikke ville økt med en slik ombygging og at en kostnadsvurdering fra 2009 viser at nybygging og riving ville bli marginalt dyrere enn ombygging av eksisterende master. Kostnadsforskjellen i 2015 er ifølge Statnett enda mindre. Statnett begrunner også konklusjonen med at ombygging av eksisterende ledning ville medføre større behov for utkoblinger, ca. 300 MVA lavere kapasitet enn en ny ledning og økt risiko knyttet til fremdrift og ferdigstillelse innen 2020.

NVE vurderer at vurderingene knyttet til byggemetoder i konsekvensutredningen og søknaden tilfredsstillende kravene i utredningsprogrammet og NVE vil ikke be om ytterligere utredninger av dette.

Sunnadal kommune ønsker at 132 kV ledningen Aura – Raner – Trollheim – Orkdal saneres mellom Aura og Raner eller Todalen. Surnadal kommune ber om at eksisterende 300 kV ledning blir vurdert som alternativ til overføring av lokalt produsert kraft i Todalen før riving eventuelt blir iverksatt. Råssåfoss Kraft som eier og driver en kraftstasjon i Todalen i Surnadal kommune, ønsker at 132 kV ledningen blir beholdt fra Todalen til Raner. Selskapet ønsker også at det etableres 132 kV transformering i Todalen. I utredningsprogrammet av 12.06.2014 satte NVE krav om at Statnett skulle vurdere etablering av transformering i Trollheim transformatorstasjon og ulike alternativer for riving/omstrukturering av 132 kV ledningen Aura-Raner-Trollheim-Orkdal. NVE ba også Statnett vurdere muligheten for å benytte 132 kV ledningen til tilknytning av småkraft på deler av strekningen, samt å benytte deler av 300 kV ledningen til 132 kV forsyning.

I konsesjonssøknaden skriver Statnett at det er satt av plass til transformering fra 420 kV til 132 kV i Trollheim transformatorstasjon. Statnett har ikke konsesjon for 132 kV transformering i Trollheim transformatorstasjon i dag og det fremgår av søknaden at de heller ikke har tatt stilling til fremtidig transformering i planleggingen av 420 kV ledningen Trollheim – Viklandet. Ifølge Statnett vil behovet for transformering og muligheter for sanering vurderes i arbeidet med den langsiktige utviklingen av nettet. I Statnetts kommentarer til høringsuttalelsene av 27.03.2015 fremgår det at grunnet usikkerhet knyttet til investering i vindkraft, og dermed tidspunkt for investering i 420 kV Trollheim – Viklandet, har Statnett avventet utredning av regionalnettet i området. Ifølge Statnett vil de ved investeringsbeslutning legge en oppdatert plan for prosjektene i området, inkludert en mulig omstrukturering av regionalnettet i samarbeid med tilgrensede nettselskaper.

Istad Nett AS er regional kraftsystemansvarlig i Sunndal og Surnadal kommuner. Nettselskapet mener alle de planlagte tiltakene i form av vindkraft i Snillfjord og nye 420 kV ledninger Namsos-Roan-Snillfjord Trollheim og Trollheim – Viklandet vil kunne påvirke 132 kV-nettet i regionen. Nettselskapet ønsker at det gjennomføres en utredning av hvordan driftsforholdene i regionalnettet vil bli påvirket av disse tiltakene.

Statnett skriver i brev av 27.03.2015 at de er klar over at det kan bli behov for tiltak i 132 kV-nettet som følge av deres planer. De ser flere muligheter for delinger og tilpasninger i regionalnettet, selv om dette ikke er ferdig utredet. Statnett opplyser at de vil ta kontakt med utredningsansvarlig, regionale netteiere og andre interessenter, som for eksempel småkraftutbyggere, for å finne egnede løsninger i

tiden fremover. NVE konstaterer at det kan være behov for tiltak i regionalnettet som følge av 420 kV ledningen Trollheim – Viklandet og at dette er løselig. NVE oppfordrer Statnett til å inngå dialog med netteiere og kraftprodusenter i området for å diskutere mulige løsninger.

NVE vurderer at Statnett har begrunnet hvorfor de ikke har vurdert 132 kV transformering i Trollheim transformatorstasjon og omstrukturering av 132 kV-nettet på nåværende tidspunkt. Etter NVEs vurdering vil ikke tiltaket det søkes konsesjon for i denne omgang legge føringer på fremtidig omstrukturering av 132 kV-nettet i området. Vi mener imidlertid at det er viktig for fremtidig forsyning, tilknytning av ny produksjon og eventuelt sanering, at Statnett vurderer fremtidig 132 kV-transformering i Trollheim. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at Statnett skal vurdere 132 kV transformering i Trollheim og omstrukturering av 132 kV-nettet, herunder 132 kV ledningen Aura – Ranes – Trollheim – Orkdal. Se kapittel 4.13 for NVEs vurdering av vilkår.

4.1.3 Traséalternativer

Forsvarsbygg viser i høringsuttalelse av 25.02.2015 til at de under høring av forhåndsmeldingen foreslo en trasé som følger 132 kV ledningen mellom Aura og Trollheim. Traséalternativet til Forsvarsbygg går langs østsiden av Todalsfjorden til Todalen, for deretter å følge eksisterende kraftledninger på tvers av Viromdalen og videre til Sunndalsøra og Aura. I notatet «Bakgrunn for fastsetting av utredningsprogram» av 12.06.2014 vurderte NVE at selv om den planlagte 420 kV ledningen bygges uten behov for fjordkryssinger, vil fortsatt eksisterende 420 kV-ledning krysse både Sunndalsfjorden og Todalsfjorden. Spennet over Sunndalsfjorden ble skiftet ut i 2006 og Statnett planlegger å koble den omsøkte 420 kV ledningen inn på eksisterende fjordspenn. Det vil si at det ikke skal bygges nytt fjordspenn over Sunndalsfjorden i denne omgang. NVE vurderer at en trasé innerst i fjordene er betydelig mer konfliktfullt med tanke på naturmiljø, nærmiljø og andre samfunnsinteresser. NVE ser ikke grunnlag for å be Statnett vurdere en alternativ trasé, slik Forsvarsbygg har foreslått. NVE forutsetter at Statnett merker fjordspennene i tråd med gjeldende lovverk. For vurderinger av virkninger for luftfart vises til kapittel 4.10 nedenfor.

Omsøkt 420 kV ledning er planlagt bygget sør for eksisterende 420 kV ledning fra etter innføringen til Trollheim til Visetskaret, vest for Rennsetvatnet. Trygve Stavik skriver i sin høringsuttalelse at han planlegger et hyttetomt med 10 hyttetomter sør for Rennsetvatnet. Dersom ledningen bygges på sørsiden av eksisterende 420 kV ledning mener Stavik hyttetomtene vil bli ubrukelige. Grunneieren ønsker at den omsøkte ledningen bygges på nordsiden av dagens kraftledning fra øst for Rennsetvatnet. Statnett har vurdert alternativet i sine kommentarer til høringsuttalelsene 27.03.2015. NVEs vurdering fremgår i kapittel 4.9 arealbruk.

4.1.4 Naturmangfold

Naturmangfoldloven § 8 første ledd krever at vedtak som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekten av påvirkninger. For NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget knyttet til naturmangfold, vises til kapittel 4.4 nedenfor.

4.1.5 Mineralressurser

Direktoratet for mineralforvaltning mener i høringsuttalelse av 23.02.2015 at det bør gjennomføres en utredning av temaet mineralressurser basert på tilgjengelige data på www.ngu.no. I Statnetts kommentar til høringsuttalelsene av 27.03.2015 fremgår det at de har undersøkt mineralressurser i området opp mot NGUs kartdatabase. Statnett opplyser at tiltaket ikke vil komme i konflikt med

viktige pukk- og grusforekomster eller uttak av andre mineralressurser. Det er registrert en forekomst av kvartsitt med liten betydning i Tverrådalen i Surnadal kommune. Forekomsten er registrert 600 meter sør for eksisterende 420 kV ledning og vil etter NVEs vurdering ikke komme i direkte konflikt med kraftledningen. Ifølge Statnett vil ledningen spenne over et registrert område for sand- og grusuttak ved Storøyen i Øvstbødalen. Området er vurdert som lite viktig og uttaket er nedlagt.

Ut fra datasettet og opplysningene fra Statnett kan ikke NVE se at den planlagte kraftledningen vil berøre igangværende eller fremtidige uttak av mineralressurser.

4.1.6 Oppsummering og konklusjon

NVE mener at konsekvensutredningen i tilstrekkelig grad beskriver konsekvensene av tiltakene Statnett søker om. Forhold knyttet til transport og miljø i anleggsperioden ivaretas i slike saker gjennom vilkår om en miljø-, transport- og anleggsplan, som må godkjennes av NVE før anleggsarbeidet kan starte.

NVE mener at søknaden, konsekvensutredningene, fagutredningene, innkomne merknader og Statnetts kommentarer til disse gir tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til at NVE kan vurdere søknaden og fatte et vedtak i saken. NVE vurderer at kravene i forskrift om konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlover og i det fastsatte utredningsprogrammet er oppfylt.

4.2 Vurdering av behov, tekniske- og økonomiske forhold

I dette kapittelet vil NVE vurdere behovet for omsøkte tiltak og valg av teknisk løsning. Det gjøres først vurderinger av samfunnets behov for strøm og en robust infrastruktur og deretter vurderinger av det konkrete behovet som utløser Statnetts søknad om en ny 420 kV ledning Trollheim – Viklandet.

4.2.1 Samfunnets behov for sikker strømforsyning

Regjeringen la vinteren 2012 frem Nettmeldingen St.meld 14 (2011-2012) ”Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet”. Regjeringens mål er:

- *”Sikker tilgang på strøm i alle deler av landet*
- *Høy fornybar elektrisitetsproduksjon*
- *Næringsutvikling som krever økt krafttilgang, som kraft fra land til petroleumsvirksomheten og industrivirksomhet*
- *Tilstrekkelig overføringskapasitet mellom regioner, slik at det blant annet ikke blir langvarige store forskjeller i strømpris mellom områder*
- *Et klimavennlig energisystem som tar hensyn til naturmangfold, lokalsamfunn og andre samfunnsinteresser”*

I NOU 2006:6 ”Når sikkerheten er viktigst:” kategoriseres kraftsystemet som kritisk infrastruktur.

”Kritisk infrastruktur er de anlegg og systemer som er helt nødvendige for å opprettholde samfunnets kritiske funksjoner som igjen dekker samfunnets grunnleggende behov og befolkningens trygghetsfølelse.”

Kraftsystemet består av kraftproduksjon, overføring, distribusjon og handelssystemer. En kontinuerlig levering av kraft har livsviktig og avgjørende betydning for husholdninger, offentlig tjenesteyting, industri og annet næringsliv.

Norsk elektrisitetsproduksjon karakteriseres ved sterk avhengighet av vannkraft med tilhørende store årlige tilsigsvariasjoner. I 2013 ble det totalt produsert ca. 134 TWh elektrisk kraft i det norske kraftsystemet, hvorav ca. 128,7 TWh fra vannkraft, ca. 3,4 TWh vindkraft og i underkant av 1,87 TWh termisk kraft (inkludert varmekraftverk på Mongstad og Kårstø). Vannkraftproduksjonen vil variere med tilsigsforholdene, fra ned mot 90 TWh i ekstreme tørrår til opp mot 150 TWh i spesielt våte år. Det er særlig muligheten for at det i enkelte år blir betydelig reduksjon i tilsiget som bekymrer. Bortfall av 20–30 TWh i forhold til normalen vil med dagens avhengighet av elektrisitet, være krevende å håndtere. Det er altså viktig å fremme ny produksjon, men samtidig er de fleste muligheter for kapasitetsøkning uten at det bygges nye ledninger brukt opp. Ny produksjon forutsetter med andre ord ofte utbygging av nye kraftledninger eller oppgradering av eksisterende nett for at kraftsystemet skal kunne utnyttes og driftes optimalt.

Det er flere årsaker til at det planlegges forsterkninger av kraftledningsnettet i Norge:

- *Forsyningssikkerhet*

Forsyningssikkerhet handler om kraftforsyningens evne til å dekke forbrukernes etterspørsel etter kraft uten vesentlige avbrudd eller begrensninger.

På grunn av det vannkraftbaserte kraftsystemet vi har i Norge, er det vanlig å dele forsyningssikkerhet i tre undergrupper: *Energisikkerhet* som omfatter evnen til å takle energiknapphet pga. begrenset tilsig og begrenset import, og *effektsikkerhet* som omfatter evnen til å håndtere toppforbruk i kraftsystemet. Kraftsystemets evne til å *håndtere ekstraordinære hendelser* er også en del av forsyningssikkerhetsbegrepet.

Et robust kraftsystem bør kunne ivareta kraftforsyning uten større eller langvarige avbrudd. På effektsiden må nettet være utbygd slik at en for alle større regioner normalt oppnår dette uten ekstratiltak som langvarige høye regionale prisforskjeller eller rasjonering.

Det er av vesentlig betydning for forsyningssikkerheten at kraftledningsnettet har nødvendig robusthet og fleksibilitet for å håndtere årlige variasjoner i produksjon og forbruk. Kraftnettet planlegges slik at viktig forsyning skal kunne opprettholdes selv ved utfall av enkeltkomponenter. Bedre forsyningssikkerhet i kraftsystemet kan oppnås ved å bygge nye anlegg som gir økt reservekapasitet til flere punkter i nettet, eller vedlikehold og reinvesteringer av eksisterende nett og produksjonsanlegg som reduserer sannsynligheten for feil. En gradvis økning i forbruket uten at det gjøres nettførsterkninger vil over tid kunne gi svekket forsyningssikkerhet, og øke sårbarheten ved feil i nettet.

Kvaliteten på strømleveransen er også viktig. I kraftnettet i Norge skal det leveres vekselstrøm med frekvensen 50 Hz med avtalte eller regulerte grenser for blant annet spenning. Avvik i frekvens eller spenning kan skade kundenes utstyr. Forsyningssikkerhet handler derfor ikke bare om sannsynlighet for avbrudd og tid for gjenoppretting av strømleveransen, men også om leveringskvalitet.

Hensynet til forsyningssikkerhet til regioner og til enkeltkunder har fått større fokus de siste årene. Dette skyldes blant annet erfaringer med store regionale ubalanser mellom forbruk og produksjon. Manglende forsyningssikkerhet kan også skyldes enkeltepisoder som for eksempel utfall av kraftforsyningen i forbindelse med stormen Dagmar i romjulen 2011 og feil i nettet som førte til at store deler av Nord-Norge var uten strøm i slutten av januar 2015.

Kritisk infrastruktur, som kraftledningsnettet og kraftforsyningen er en del av, er sårbare dersom det oppstår feil. Kortvarige eller lengre avbrudd i kraftforsyningen kan få konsekvenser for en rekke viktige samfunnsfunksjoner som er avhengige av sikker og stabil forsyning av kraft. Dette gjelder for eksempel helseinstitusjoner, tele- og radiokommunikasjon, samferdsel, olje- og gassproduksjon, vann og avløp, næringsliv og finansinstitusjoner, med tilknyttede samfunnsfunksjoner. Lengre avbrudd vil få store økonomiske konsekvenser, men vil også føre til fare for liv, helse og miljø. Spesielt kan institusjoner og kommunale helsetjenester bli hardt rammet. Flere kraftledninger bidrar til å sikre at slike hendelser ikke får alvorlige konsekvenser for kraftforsyningen.

- *Økt forbruk*

Det totale kraftforbruket i TWh økte kraftig fram mot år 2000. Etter dette har veksten flatet ut, men det er store regionale/lokale forskjeller avhengig av befolkningsutvikling og nyetableringer av industri. Også nedleggelse av industri vil kunne skape behov for nettinvesteringer da dette kan føre til et lokalt overskudd av kraft som må fraktes ut av området. Mer om utviklingstrekkene i energibruk i Fastlands-Norge kan leses i NVE Rapport; 2014:11. Det forventes en fortsatt vekst i kraftforbruket framover, men omfanget er usikkert. Veksten forventes i tillegg primært å komme i de områder som de siste 10 år har hatt den største veksten og er sterkt knyttet til befolkningsutvikling. Det er også en større vekst i maksimalt effektuttak enn energiuttak, og effekt er dimensjonerende for behovet for nettforsterkninger. I løpet av de siste 20 årene har årlig maksimal effektbelastning i nettet økt med 26 prosent. Disse forholdene gir større behov for nettforsterkninger, enn det som følger kun av total vekst i energiforbruket på landsbasis.

Fra 1997 har kraft fra land vært vurdert for alle nye utbygginger og større ombygginger på kontinentalsokkelen. I følge Meld. St. 28 (2010-2011) er tilrettelegging for nytt kraftforbruk fra land til petroleumssektoren et viktig klimapolitisk tiltak. Dette gjentas også i Meld. St. 14 (2011-2012), men det legges til en forutsetning om at tilknytning av nytt forbruk ikke går på bekostning av forsynings sikkerheten i kraftsystemet regionalt eller nasjonalt. Disse målene kan utløse behov for nettinvesteringer.

- *Tilrettelegge for ny kraftproduksjon*

Utbygging av ny kraftproduksjon, som bl.a. vindkraft og vannkraft, krever tilknytning til eksisterende kraftnett, og eksisterende nett må ofte forsterkes i områder som allerede har kraftoverskudd i store deler av året.

Det er flere forhold som trekker i retning av økte investeringer i kraftproduksjon sammenliknet med tidligere. Som en del av den nasjonale klimapolitikken legges det til rette for ordninger som sikrer fortrinn til fornybar elektrisitet. Det norsk-svenske markedet for elsertifikater har avklart myndighetenes mål og støttesystem for fornybar kraftproduksjon for de nærmeste årene. Fram til 2020 skal Sverige og Norge sammen øke kraftproduksjonen basert på fornybare energikilder med 26,4 TWh. Norge skal også oppfylle et fornybarmål på 67,5 % innen 2020 for å oppfylle målsetningene i EUs fornybardirektiv.

- *Samfunnsmessig rasjonell drift av kraftsystemet*

Oppgradering av nettet og utbygging av nye ledninger vil kunne gi større fleksibilitet og færre flaskehalser, gjøre systemet mindre sårbart ved feil, redusere tap i nettet, bedre utnyttelsen av produksjonsressursene og gi muligheter for sanering av gamle anlegg. Kraftnettet har vanligvis en

levetid på mer enn 50 år og mange faktorer som påvirker kraftsystemet er usikre. Det er derfor viktig at kraftnettet er robust og kan håndtere ulike framtidsscenarioer.

I nettmeldingen fra Regjeringen som ble lagt frem i februar 2012 står det bl.a.: ”*Verdien av et slikt fleksibelt og robust system er større når omgivelsene – utviklingen i produksjon og forbruk – er omskiftelige. Den kritiske betydningen av strøm tilsier, etter regjeringens vurdering, at konsekvensene ved å bygge for lite nett er større enn konsekvensene ved å overinvestere.*”

Det planlegges for tiden mange store kraftledninger i Norge. Dette er et resultat av at kraftnettet i liten grad har blitt utbygd de siste 20-25 årene og er dessuten et svar på samfunnets krav om en sikker og stabil strømforsyning.

4.2.2 Statnetts begrunnelse for ny 420 kV Trollheim – Viklandet

Statnett begrunner søknaden om å erstatte deler av dagens 300 kV ledning Aura – Orkdal med en ny 420 kV ledning mellom Trollheim og Viklandet med at dette er viktig for å bedre forsyningssikkerheten og øke kapasiteten i nettet. Statnett viser til at de er i gang med å bygge neste generasjons sentralnett og et viktig element vil være å øke spenningen fra 300 kV til 420 kV. Spenningsoppgradering av 300 kV-nettet kan enten gjøres ved å bygge om eksisterende 300 kV ledninger og transformatorstasjoner til 420 kV eller ved å erstatte gamle og svake ledninger med nye. Statnett viser til at spenningsoppgradering omtales i Nettmeldingen St.meld 14 (2011-2012) som et viktig tiltak for å øke kapasiteten og redusere overføringstapet i sentralnettet.

Når det gjelder prioriteringen av oppgradering av kraftledningen Trollheim – Viklandet begrunner Statnett dette med utbygging av vindkraft på Fosen og i Snillfjordområdet. De viktigste nyttevirkningene ved tiltaket oppsummeres slik:

- En forutsetning for planlagt vindkraftutbygging i Midt-Norge
- Sikker drift av nettet i Midt-Norge
- Flexibilitet for fremtidig utvikling

4.2.3 Planlagte energianlegg og dagens kraftoverføringsnett

Det er omfattende planer for ny fornybar produksjon både i Midt-Norge og i Nord-Norge. Kraftflyten gjennom Midt-Norge er i stor grad påvirket av utviklingen i Nord-Norge.

	Dagens produksjon			Framtidig produksjon	
	Installert effekt (MVA)	Tilgjengelig vintereffekt (MW)	Middel produksjon 2013 (GWh)	Forventa produksjon (GWh) 2033	Forventa kapasitet (MW) 2033
Totalt Nord-Norge	5 102	4 179	20 106	25 700	5 600
Totalt Trøndelag	2 327	1 637	8 694	14 500	3 700
Møre og Romsdal	1 703	1 340	7 290	8 300	1 425

Figur 5: Dagens og fremtidig produksjon basert på basisscenario i regionale Kraftsystemutredninger (KSU) 2014 – Nord-Norge og Trøndelag.

Tabellen viser en oversikt over dagens produksjon og forventet ny produksjon frem til 2033 i Nord-Norge og Trøndelag basert på kraftsystemutredninger for 2014. Tabellen tar ikke høyde for alle planlagte prosjekter, men tar utgangspunkt i basisscenarioene som utredningsansvarlig i de ulike utredningsområdene har mest tro på.

De regionale kraftsystemutredningene legger til grunn en forbruksøkning på cirka 3,1 TWh i Nord-Norge innen 2033. I Kraftsystemutredningen for sentralnettet for 2013 legger Statnett til grunn en forbruksøkning på 5,2 TWh frem mot 2030. Samlet sett vil produksjonsoverskuddet i Nord-Norge øke med cirka 2,5 TWh i 2030 ifølge de regionale kraftsystemutredningene og 1,3 TWh ifølge Kraftsystemutredningen for sentralnettet. I Midt-Norge legger de regionale kraftsystemutredningene til grunn en reduksjon i kraftunderskuddet med 4,8 TWh, mens det i Kraftsystemutredningen for sentralnettet er lagt til grunn en reduksjon i kraftunderskuddet på 4,1 TWh.

De samlede planene nord for Trollheim vil ha innvirkning på om det er behov for tiltaket eller ikke. De konkrete planene for vindkraft i Snillfjordområdet har likevel større konsekvenser for oppgradering av 300 kV ledningen mellom Trollheim og Viklandet enn hva de samlede planene i den nærmeste framtiden har.

I Snillfjordområdet er det gitt konsesjon til omtrent 500 MW vindkraft, noe som samsvarer med en årlig produksjon på 1,4 TWh. I tillegg er det gitt konsesjon til cirka 750 MW (2,1 TWh) ny vindkraft på Fosen. Det er signaler som tyder på at det blir fattet investeringsbeslutning for disse prosjektene til sommeren. Ifølge prognosene fremover vil kraftoverskuddet nord for Trollheim øke selv uten vindkraftproduksjonen på Fosen og i Snillfjord.

Dagens 300 kV ledning mellom Orkdal og Aura har en termisk kapasitet på 820 MW. Flyt gjennom Midt-Norge er derfor avgrensa til 1000 MW, inkludert produksjonsfrakobling, for å hindre overlast på 300 kV-ledningen ved utfall av 420 kV-ledningen mellom Klæbu og Viklandet.

Den historiske kraftflyten på snittet gjennom Midt-Norge viser at det bare i en svært liten del av tiden nærmer seg grensen på 1000 MW. I rundt 90 % av tiden går flyten fra nord til sør, fordi det i dag er et stort overskudd av produksjon nord for snittet.

4.2.4 Teknisk og økonomisk vurdering av 420 kV Trollheim – Viklandet

Behovsvurdering med vindkraft i Snillfjord

I alle framtidsscenarioene som er analysert i Kraftsystemutredningen for sentralnettet 2013 overstiger kraftflyten dagens grense på 1000 MW i over 20 % av tiden, noe som tilsier at det er behov for å øke overføringskapasiteten gjennom Midt-Norge. Framtidig forbruk og produksjon er svært vanskelig å spå. Det er stor usikkerhet knyttet til både realisering av ny produksjon og nytt forbruk. NVE har etablert en modell for 2030 som blir brukt i analyser. I denne modellen er flere større nettinvesteringer gjennomført; blant annet to gjennomgående 420 kV linjer gjennom Midt-Norge. I likhet med analysene i Kraftsystemutredningen for sentralnettet 2013 viser også NVEs modell behov for å øke overføringskapasiteten gjennom Midt-Norge.

Med 500 MW ny produksjon tilkoblet via Snillfjord i planlagte Trollheim transformatorstasjon og et fortsatt kraftoverskudd nord for snittet, vil flyten gjennom Midt-Norge og sørover øke. Med bakgrunn i den historiske flyten vil dette medføre brudd på kapasitetsgrensen på 1000 MW i over 20 % av tiden, noe som innebærer at det ikke vil være mulig å få overført all produksjonen i Snillfjord. For å kunne tilknytte den konsesjonsgitte vindkraftproduksjonen i Snillfjordområdet må derfor 300 kV ledningen mellom Orkdal og Aura spenningsoppgraderes til 420 kV mellom Trollheim og Viklandet. NVE baserer denne vurderingen på historisk kraftflyt i snittet og på relevante framtidsscenario.

Behovsvurdering uten vindkraft i Snillfjord

Uten etablering av vindkraftproduksjon i Snillfjordområdet vil behovet for oppgradering av 300 kV-ledningen etter NVEs vurdering være noe mer usikkert. Statnett vurderer tilstanden på ledningen som normal for alderen, og ser det ikke som nødvendig å reinvestere i denne på bakgrunn av teknisk tilstand før etter 2040. Selv uten vindkraftutbygging forventer både Statnett og regionale kraftsystemansvarlig et økende kraftoverskudd nord for ledningen. På grunn av avgrensninger i nettet lenger nord er det ikke grunn til å øke kapasiteten på 300 kV-ledningen Klæbu-Orkdal-Trollheim-Viklandet før det er etablert to gjennomgående 420 kV forbindelser gjennom Midt-Norge.

Statnett oppgir i den samfunnsøkonomiske analysen til søknaden, at deres oppdaterte analyse viser at behovet for to gjennomgående 420 kV forbindelser ligger lengre fram i tid. Det vises til at det er stor usikkerhet rundt utbygging av ny fornybar produksjon i dagens marked. Statnett har derfor søkt om utsatt frist for idriftsettelse av gjennomgående ledning over Fosen (Storheia-Snillfjord) til 2028. Basert på dette legger NVE til grunn at behov for oppgradering vil være i tidsperioden 2028-2040, dersom det ikke bygges ut vindkraft i Snillfjordområdet.

Vurdering av kost-nytte

NVE legger til grunn investeringskostnaden som Statnett har oppgitt for tiltaket. Statnett argumenterer for at etableringen av 420 kV ledningen Trollheim – Viklandet i 2018/19 skyldes vindkraft og at kalkulasjonsrenta som legges til grunn må ta hensyn til risikoprofil for vindkraft. Statnett mener derfor kalkulasjonsrenten må settes til 6 % og ikke 4 % som er den generelle renta for statlige tiltak. I NVEs analyser har vi lagt til grunn reinvestering diskontert med 4%, da denne ikke er knyttet til vindkraft, men alder på ledningen. Videre har NVE i analysene lagt til grunn et reinvesteringstidspunkt i 2028, som representerer tidspunktet Statnett mener det tidligst er behov for to gjennomgående 420 kV ledninger gjennom Midt-Norge. NVE har også analysert med et reinvesteringstidspunkt i 2040, der oppgraderingsbehovet er knyttet til alder/tilstand på ledningen. Analysene er gjennomført med både 6 % og 4 % kalkulasjonsrente.

I alle tilfellene er netto nåverdi for tiltaket negativ, og kraftledningen kan derfor ikke forsvares ut fra prissatte virkninger alene. Den negative nåverdien blir redusert ved å bruke en kalkulasjonsrente på 6 % sammenlignet med 4 %. Dersom behovet for kraftledningen, uavhengig av vindkraft i Snillfjord, kommer på et tidligere tidspunkt vil også verdien av å gjennomføre tiltaket nå øke. Med et utfallsrom som beskrevet ovenfor vil netto nåverdi av tiltaket være mellom -93 og -302 MNOK. Det er realistisk å anta at ledningen først vil være på plass i 2018/19 for å kunne ta imot vindkraft fra 2020. Basert på de ulike scenarioene vil det også være rimelig å anta at det uten vindkraft vil være behov for spenningsoppgradering av ledningen i 2028. Dersom man legger disse forutsetningene til grunn vil netto nåverdi av tiltaket være -93 til -123 MNOK avhengig av kalkulasjonsrenten som nevnt ovenfor.

Siden den omsøkte kraftledningen skal erstatte en eksisterende ledning forutsetter NVE at endringer i drift og vedlikeholdskostnader er likt for begge alternativene.

Investering i ny ledning vil endre tapskostnadene. Spenningsoppgradering fra 300 kV til 420 kV vil halvere tapene fra 1 % til 0,5 %, gitt lik overføring på 700 MW i begge tilfellene. På grunn av usikkerhet i framtidig overføring har ikke NVE beregnet faktisk tapsbesparelse i dette tilfellet.

I tillegg til reduksjon av tap og tilrettelegging for innmating av ny produksjon, har spenningsoppgradering av ledningen Trollheim-Viklandet også andre virkninger som ikke kan prissettes. Uten oppgradering av ledningen kunne Statnett i teorien ha håndtert noe ny produksjon ved å bruke systemvern eller prisområder. På grunn av omfanget av den planlagte vindkraften ville disse løsningene både redusert muligheten for innmating av den nye produksjonen og ført til store utfordringer for Statnett i drift av kraftsystemet. Siden det i tillegg er mye transitt i dette snittet, er det sannsynlig at Statnett måtte vurdert systemvern også for forbrukere. NVE vurderer at oppgradering av kraftledningen derfor ikke bare gir en positiv effekt for mulig innmating av produksjon, men også for forsyningssikkerheten.

4.2.5 Oppsummering/konklusjon

På sikt har Statnett mål om å standardisere sentralnettet på 420 kV-spenning. I tillegg til høyere kapasitet, ligger nytteverdien av en 420 kV-standard i enklere tilgang på reservedeler, vedlikehold og reservetransformatorer, i tillegg til at behovet for transformering mellom 420 kV og 300 kV blir fjernet. Nyten av dette kan først realiseres når hele eller store deler av sentralnettet er oppgradert til 420 kV.

Spenningsoppgradering av strekningen mellom Trollheim og Viklandet legger til rette for økt overføringskapasitet gjennom hele Midt-Norge og er en forutsetning for tilknytning av planlagt vindkraft i Snillfjord.

Ikke-prissatte virkninger	
Reduksjon av tap	++
Tilrettelegging for ny vindkraft, gitt vindkraft	+++
Forsyningssikkerhet, gitt at vindkraft kommer	+
Første steg i å øke overføringskapasitet mellom Møre og Trøndelag og standardisering av sentralnettet	+
Investeringstidspunkt i forhold til andre sentralnettsprosjekter	-

Figur 6: Ikke prissatte virkninger for 420 kV Trollheim -Viklandet

Den samlede effekten av de ikke-prissatte virkningene oppsummert i figur 6 er etter NVEs vurdering tilstrekkelig for å forsvare den negative netto nåverdien av de prissatte virkningene av tiltaket, uavhengig av reinvesteringstidspunktet for kraftledningen. NVE konkluderer med at ny 420 kV ledning mellom Trollheim og Viklandet er et nødvendig tiltak for å tilknytte konsesjonsgitt vindkraftproduksjon i Snillfjordområdet.

4.3 Vurdering av visuelle virkninger

4.3.1 Generelt om landskap, kulturminner, kulturmiljø og friluftsliv

Utgangspunktet for vurdering av visuelle virkninger er tiltakets virkninger for landskapet. Kraftledningens synlighet avhenger av hvilken landskapstype den går gjennom, i hvilken grad omgivelsene (topografi og vegetasjon) kan skjule den og hvorvidt den er eksponert fra områder hvor mennesker ferdes. Noen landskap tillegges større verdi enn andre og konsekvensene for landskapet vil variere. Omfanget av landskapspåvirkningen må også vurderes i lys av hvor mange som ferdes i landskapet og hvor ofte. Områder hvor mennesker bor og ferdes daglig og som er mye brukte friluftsområder er eksempler på områder hvor de visuelle virkningene vil være større enn mindre brukte områder. Verdifulle kulturmiljø kan også være et viktig kriterium for å vurdere graden av landskapspåvirkningen.

Det er viktig å understreke at opplevelsen av visuelle virkninger i stor grad er subjektiv. For noen mennesker vil en kraftledning oppleves sjenerende så lenge den er mulig å se, mens andre opplever andre landskapselementer som mer fremtredende og legger mindre merke til kraftledninger. Ofte oppleves denne typen inngrep som mindre iøynefallende etter noen år, når omgivelsene har vennet seg til inngrepet. I beskrivelsen av visuelle virkninger må det derfor skilles mellom synligheten av anlegget og opplevelsen av det som et landskapselement.

Hva som skal tillegges vekt når det gjelder visuelle virkninger av en 420 kV kraftledning mellom Trollheim og Viklandet er avhengig av hvilke interesser som er knyttet til de ulike områdene ledningen går igjennom. I noen tilfeller vil landskapsverdiene i seg selv utgjøre det viktigste vurderingsgrunnlaget, i andre tilfeller vil brukerinteresser knyttet til kulturmiljø, friluftsliv eller annet tillegges vesentlig vekt. I NVEs vurdering av visuelle virkninger for de ulike delstrekningene nedenfor inngår vurdering av landskap, kulturmiljø og friluftsliv, som har en sammenheng med synlighet av kraftledningen. Virkninger for andre interesser, som for eksempel naturmangfold, er vurdert i egne kapitler.

For å vurdere konsekvensgraden av omfanget av landskapspåvirkningen tar NVE utgangspunkt i dagens situasjon som sammenligningsgrunnlag. Det går i dag en 300 kV ledning og en 420 kV ledning på strekningen hvor den nye 420 kV ledningen er planlagt mellom Trollheim og Viklandet. 300 kV-ledningen Orkdal – Aura har master i stål og en line per fase, også kalt simpleks. Mastene er 20-30 meter høye, og ledningen har et byggeforbudsbelte på 38 meter. Isolatorkjedene er tre meter lange l-kjeder. Statnett har søkt om å rive ledningen etter at den omsøkte 420 kV ledningen settes i drift. Eksisterende 420 kV ledning er bygget med portalmaster i stål, med V-kjeder og to liner per fase, også kalt dupleks. Ledningen har et byggeforbudsbelte på 40 meter. Dersom det omsøkte tiltaket bygges vil antall master være tilnærmet lik dagens situasjon.

Figur 7: Dagens mastebilde til venstre, fremtidig mastebilde til høyre.

Omsøkt 420 kV ledning skal erstatte eksisterende 300 kV ledning mellom Trollheim og Viklandet. 420 kV-ledningen vil bygges med noe høyere master med litt bredere traverser enn dagens 300 kV ledning, og den vil derfor kunne oppleves som noe mer markant i landskapet. På den annen side vil den nye 420 kV ledningen visuelt være lik eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet, noe som ikke er tilfellet med eksisterende ledning. Dagens 300 kV ledning vil ikke rives før etter at 420 kV-ledningen er satt i drift, og i konsekvensutredningen pekes det på at det stedvis kan være vanskelig å finne gode parallelle mastepunkter slik at en viss disharmoni må påregnes. NVE vurderer at det vil være en fordel for det visuelle inntrykket av kraftledningene dersom mastepunktene bygges mest mulig parallelt med 420 kV ledningen Klæbu – Viklandet. Parallell mastepunkt gir etter NVEs vurdering et ryddigere mastebilde.

Virksomheter for kulturminner og kulturmiljø vil være enten direkte inngrep i kulturminner eller indirekte ved at kraftledningen vil bli synlige fra kulturminnene eller kulturmiljøene og således kunne redusere opplevelsesverdien. NVEs vurderinger av kulturminner og kulturmiljøer er basert på konsesjonssøknaden med fagrapporter/konsekvensutredning, riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden og bygningsregisteret SEFRAK-registeret. Multiconsult har på oppdrag fra Statnett utarbeidet en kulturminne- og kulturmiljørapport. Fagutredning har også innhentet informasjon fra muntlige og skriftlige kilder, i tillegg bygger utredningen på befaring av planområdet.

Fagrapporten konkluderer med at selv om det finnes viktige kulturhistoriske miljøer på deler av strekningen vil tiltaket kun i begrenset grad ha negative virkninger for kulturminner og kulturmiljøer. Konsekvensutredningen begrunner dette med at ledningen skal erstatte en 300 kV ledning og bygges parallelt med eksisterende 420 kV ledning. NVE støtter denne vurderingen og viser til at endrede ulemper for kjente kulturminner og kulturmiljøer vil være av begrenset visuell karakter, knyttet til forskjellene ved en 300 kV ledning kontra en 420 kV ledning. For en beskrivelse av ledningens påvirkning på kjente kulturminner og kulturmiljøer langs traseen vises det til vurdering av delområdene nedenfor.

Det ble registrert kulturminner langs eksisterende 420 kV trasé før ledningen ble bygget i 2004, men fylkeskommunen viser til at omsøkt ledning vil berøre nye arealer som ikke er registrert tidligere. Møre og Romsdal fylkeskommune skriver at arkeologiske registreringer må gjennomføres i henhold til kulturminneloven § 9. Statnett opplyser i brev av 27.03.2015 at de vil gjennomføre undersøkelser i henhold til kulturminneloven. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om en miljø-, transport- og anleggsplan, for at planene skal bli godkjent skal tiltakshaver avklare undersøkelsesplikten etter kulturmiljøloven § 9. Skulle Statnett støte på ukjente automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet skal alt arbeid øyeblikkelig stanses, jf. kulturminneloven § 8, annet ledd, og kommunale myndigheter

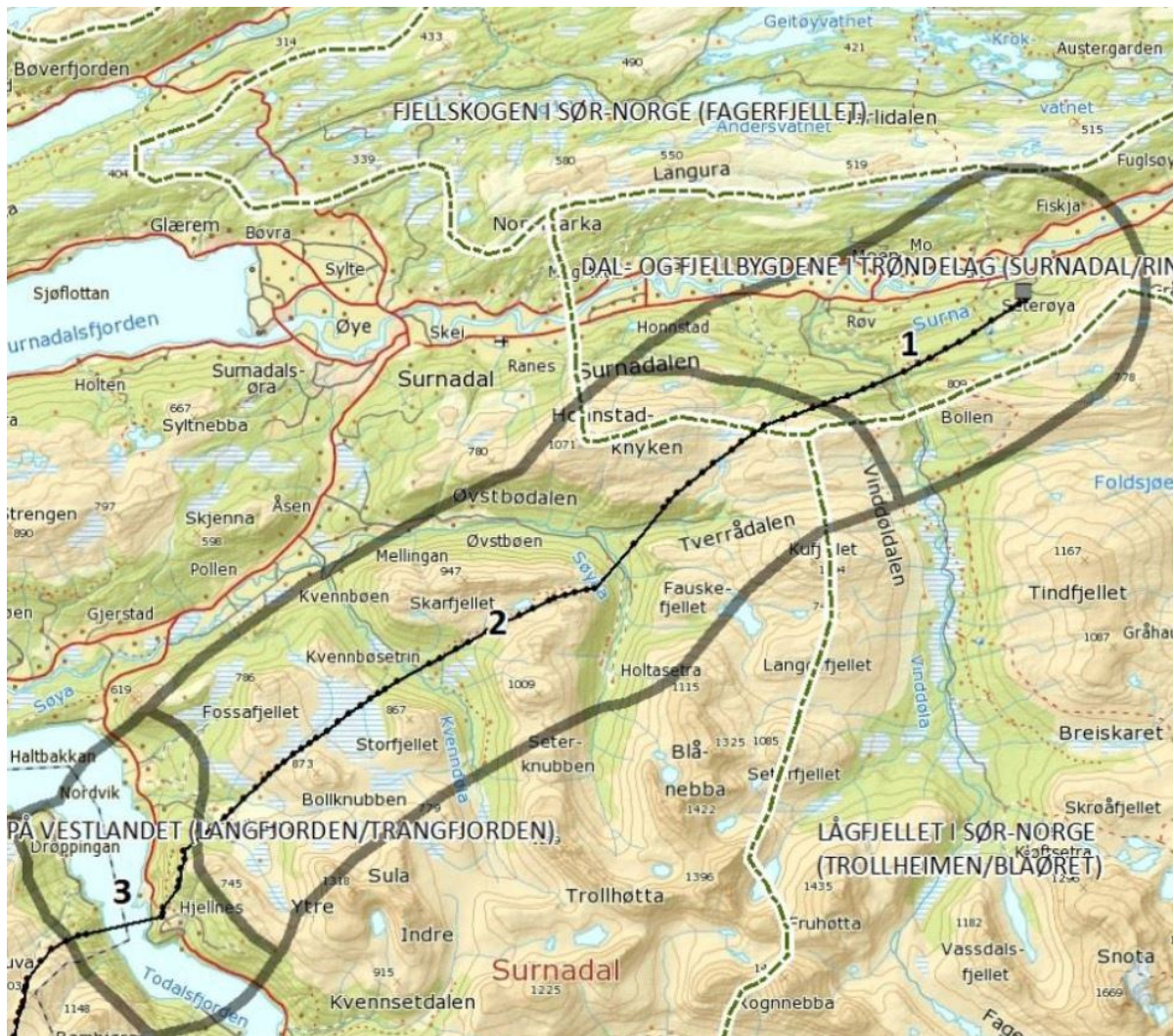
varsles. NVE forutsetter at Statnett oppfyller kravene i kulturminneloven, og gjør oppmerksom på at det er tiltakshaver som står ansvarlig for at fredete kulturminner ikke skades.

Det er registrert flere regionalt viktige friluftslivsområder innenfor influensområdet til kraftledningen. I Surnadal kommune gjelder dette større fjellområder nord og sør for Surnadalen, mens det i Sunndal kommune er registrert flere områder av ulik størrelse blant annet ved Rennsetvatnet, Smisetnebbå og et område mellom Øksendal og Sunndalsøra.

Ledningen vil gå i ytterkant av Trollheimen og hele randsonen har verdi som lokale friluftsområder. Fagutredningen for friluftsliv skiller på virkninger i anleggsfasen og virkninger i driftsfasen. NVE er enig i at virkningene for friluftslivet vil være størst i anleggsperioden hvor det vil gå tre parallelle ledninger på deler av strekningen. Anleggsarbeidet, herunder transport og helikopterbruk, vil kunne virke forstyrrende for friluftslivet. Etter NVEs vurdering er ulempene for friluftslivet begrenset til en periode i anleggsfasen. I driftsfasen, etter at 300 kV ledningen er fjernet og vegetasjonene i den gamle traseen har fått vokst til, vil ulempene for friluftslivsinteressene i området etter NVEs vurdering være ubetydelige sammenlignet med dagens situasjon.

4.3.2 Surnadal kommune

I Surnadal kommune deler konsekvensutredningen inn de berørte områdene i tre områder ut fra landskapets hovedkarakter. De tre delområdene er Surnadalen, Trollheimen og Todalsfjorden. Inndelingen i delområder er vist på kart nedenfor. NVE vil benytte denne inndelingen i vår vurdering av delområdene nedenfor.

Figur 8: Delområdene; 1 Surnadalen, 2 Trollheimen og 3 Todalsfjorden. Kommunegrensen mellom Surnadal og Sunndal kommuner går i Todalsfjorden. Kraftledningen fremgår med svart strek.

Delområde Surnadal:

Surnadalen har en flat, bred dalbunn med jordbruksarealer og høye fjell langs dalsidene. Elva Surna meandrerer gjennom dalen og er et viktig landskapselement sammen med jordbruksområdene i dalbunnen. Vegetasjonen i dalsidene består i hovedsak av barskog. Surnadalen har en rekke tekniske inngrep i form av veger, skogsbilveier og kraftledninger. Inngrepene er hovedsakelig lokalisert i tilknytning til dalbunnene, men flere av skogsbilveiene strekker seg oppover dalsidene. Det langstrakte landskapsrommet blir naturlig avgrenset av fjellene på begge sider av dalen, og elva og kulturlandskapet på dalbunnen utgjør ifølge konsekvensutredningen de viktigste landskapselementene.

Trollheim transformatorstasjon vil ligge på et platå, litt trukket inn fra dalsiden. Fra stasjonen går eksisterende ledninger på en hylle i dalsiden ned til Honnstadknyken. Omsøkt 420 kV ledning er planlagt bygget på innsiden av eksisterende 300 kV ledning som er omsøkt revet, og vil etter NVEs vurdering medføre redusert synlighet fra dalen sammenlignet med dagens situasjon. Barskogen i området vil fungere som en vegetasjonsskjerm mot ledningene og gi begrenset synlighet. Ledningen vil i det vesentligste være synlig fra dalsiden på andre siden av dalen. Konsekvensutredningen vurderer at avstanden på 2-3 kilometer og lysforholdene vil redusere synligheten av linene. NVE

støtter denne vurderingen og tilføyer at etter riving av 300 kV-ledningen vil tiltaket medføre små endringer av landskapsbildet sett fra Surnadalen.

Figur 9: Øverst vises dagens situasjon, nedenfor vises situasjon etter ny 420 kV og riving av eksisterende 300 kV. Fotostandpunkt fra Åsen på nordsiden av Surna.

Gammelseterdalen er et registrert kulturmiljø som strekker seg langs begge sider av dagens kraftledninger. Ifølge konsekvensutredningen er Gammelseterdalen et setermiljø med bygninger som er i bruk, samt ruiner av eldre byggverk. Kulturmiljøet består av nyere tids kulturminner i form av 14 SEFRAK-registreringer. Det er ikke registrert automatisk freda kulturminner innenfor kulturmiljøet. Tiltaket vil ikke komme i direkte konflikt med registrerte kulturminneverdier, men vil ha visuell innvirkning på kulturmiljøet. Etter NVEs vurdering vil ikke den planlagte ledningen medføre vesentlig endrede visuelle virkninger for kulturmiljøet etter at anleggsarbeidet er avsluttet og 300 kV ledningen revet.

Delområde Trollheimen:

Etter kryssing av Vindøla vil ledningen stige i terrenget opp mot de høyereliggende fjellområdene Honnstadnyken og Slett fjellet, før den fortsetter videre mot Skarfjellet og Kvennbøtela. Området ligger i randsonen til Trollheimen landskapsvernområde. Delområdet Trollheimen domineres av storslagne vidder, heier og høytliggende daler, samt enkelte fjelltopper. Området er stort sett beliggende over tregrensa og den spredte bebyggelsen består hovedsakelig av seterbruk. Ifølge konsekvensutredningen brukes delområdet mest til rekreasjon og friluftsliv. Det er en viss variasjon i landskapet med til dels åpne snaue heiområder og noe frodigere fjelldaler. Eksisterende kraftledninger går gjennom området og er etter NVEs vurdering godt synlige uten å virke dominerende i det storslagne landskapet.

Kraftledningen er planlagt parallelt med eksisterende 420 kV ledning i utkanten av Trollheimen. Ledningen vil krysse Vinddøldalen, Øvstebødalen og Kvenndalen, og mellom dalene vil ledningen gå over fjellområder med høyder inntil 700 meter over havet. Det går skogsbilveier inn i alle dalene som krysses av ledningen. Fra skogsbilveiene og for folk som ferdes i fjellet vil ledningen være synlig fra store områder på grunn av lite eller lav vegetasjon.

Ca. 650 nord for planlagt kraftledningstrasé etter kryssing av Vinddøldalen ligger Mausetsetra som er et registrert kulturmiljø bestående av fem SEFRAK- registrerte kulturminner. Landskapet og bygningsmiljøet på Mausetsetra er påvirket av tradisjonelt seter- og utmarksbruk, der setervollen er noe preget av gjengroing. Kraftledningen vil etter NVEs vurdering kun ha visuell fjernvirkning på setermiljøet Mausetsetra.

Fra riksveg 670 mellom Surnadal og Kvanne er det kun kryssingen av Kvenndalen som vil være synlig. Kvenndalen omtales i konsekvensutredningen som et attraktivt utgangspunkt for friluftsliv og turer videre innover i Trollheimen. På strekningen mellom Kvenndalen og Øvstebødalen vil ledningen på det nærmeste komme ca. en kilometer fra Trollheimen landskapsvernområde og ledningen vil være synlig fra fjelltoppene i utkanten av landskapsvernområdet. Gråberga/Honnstadnyken/Storfjellet er omtalt som viktige friluftsområder med stor symbolverdi som del av et større sammenhengende naturområde.

Ved Kvennbøtela er det registrert kulturmiljøer på begge sider av kraftledningen. Kvenndalen/Bjønnteigen ligger ca. 500 meter sør for planlagt kraftledningstrasé, mens kulturmiljøet Gardsbakken/Rotslættet ligger ca. 500 meter nord for kraftledningstraseen. Kulturmiljøene er preget av tradisjonelt utmarksbruk med slåtter og høyløer i tilknytning til disse. Det er ikke registrert automatisk freda kulturminner i tilknytning til kulturmiljøene, men totalt 12 SEFRAK-registreringer i form av bygninger og ruiner. Tiltaket vil ikke komme i direkte berøring med kulturmiljøene og vil kun gi visuell innvirkning på kulturmiljøene. NVE vurderer at en ny 420 kV kraftledning som erstatning for dagens 300 kV vil ha små virkninger for de registrerte kulturmiljøene.

Etter NVEs vurdering går ledningen i delområde Trollheimen gjennom fjellandskap med lite vegetasjon som bidrar til å skjule ledningen og ledningen blir av den grunn synlig fra relativt store områder. NVE vurderer imidlertid at en ny 420 kV ledning til erstatning for dagens 300 kV ledning parallelt med eksisterende 420 kV ledning i hovedsak ikke vil endre landskapsbildet eller medføre vesentlige visuelle virkninger sammenlignet med dagens situasjon.

Delområde Todalsfjorden:

Fra Kvennbøtela går kraftledningstraseen ned fra fjellet forbi Nordviksetra og videre ned mot Todalsfjorden og Svinvika. Todalsfjorden er omgitt av fjell med relativt avrunda former, der fjorden

utgjør det naturlige blikkfang. I området hvor kraftledningstraseen er planlagt å krysse ved Svinvika er det lite bebyggelse samlet i noen få tun ved fjorden. Det storskala landskapet tåler til en viss grad inngrep i dalsidene uten at disse blir dominerende. Ifølge konsekvensutredningen har landskapsområdet middels til stor verdi.

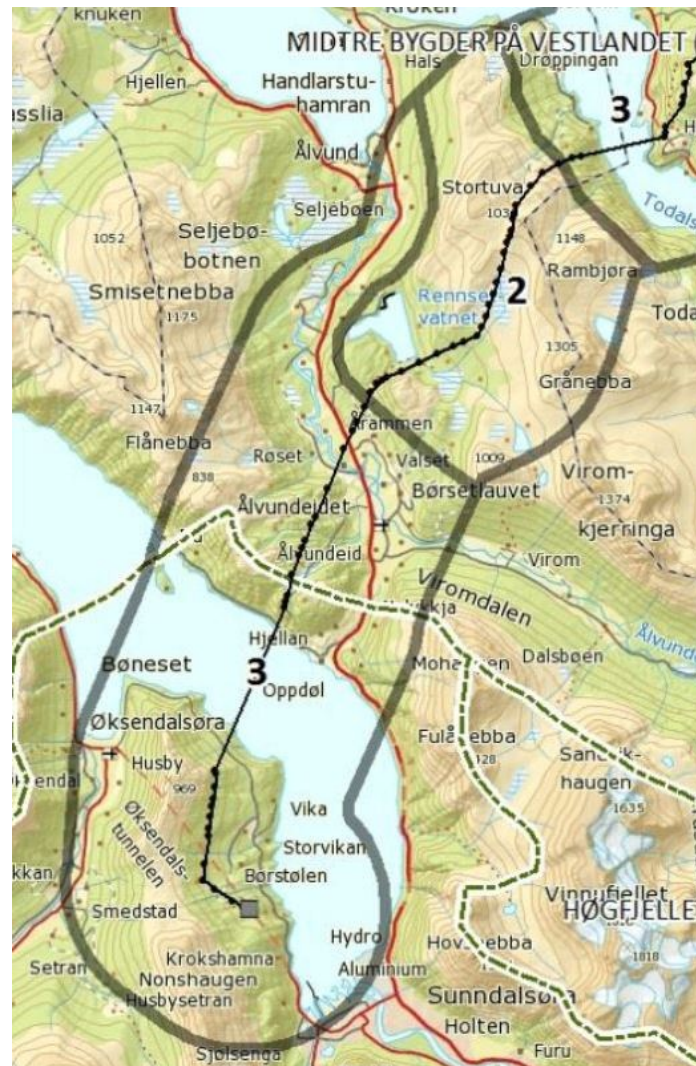
Kraftledningen er i liten grad synlig fra fylkesveg 671 til Todalen, som går på østsiden av Todalsfjorden. I området der kraftledningen krysser fjorden, går vegen i tunnel under Svinvikhammaren, og fjordspennet kan derfor ikke sees fra vegen. I bakkene ned mot Svinvika nordfra vil mastene kunne sees i fjellsiden på vestsiden av Todalsfjorden. Den forholdsvis lange avstanden vil etter NVEs vurdering bidra til å redusere de visuelle virkningene av ledningen. Fergeleiet Kvanne – Rykkjem krysser ca. åtte kilometer lenger ut i fjorden og fjordspennet over Todalsfjorden vil ikke bli synlig fra fergeoverfarten.

På østsiden av Todalsfjorden er det i konsekvensutredningen registrert to kulturmiljøer med middels stor verdi. Kulturmiljøet Svinvika/Gjengstø består av gården Svinvik med åtte registrerte SEFRAK-bygninger og en ruin. Kulturmiljøet viser den tradisjonelle fjordgården der tunet ligger litt trukket opp fra fjorden. Fjordspennet krysser 300 meter sør for tunet på gården. Høydeforskjellen mellom fjordspennet og kulturmiljøet er stor, noe som etter NVEs vurdering bidrar til å redusere de negative virkningene av fjordspennet sett fra kulturmiljøet. Gården Hjellnes ligger ca. 400 meter sør/øst for planlagt kraftledningstrasé. Det kulturhistoriske landskapet og bygningsmiljøet utgjør et tradisjonelt gårdstun, med 11 SEFRAK-registrerte bygninger og ruiner. Gården ligger høyt i terrenget og vil etter NVEs vurdering ikke bli påvirket av den planlagte nye 420 kV-ledningen. Eksisterende 132 kV ledning Aura - Trollheim går vest for kulturmiljøet og er omsøkt lagt om i dette området. For NVEs vurdering av omleggingen vises til kapittel 4.11 nedenfor.

NVE vurderer at kraftledningen vil bli synlig fra Drøppingen på vestsiden av fjorden og fra kulturmiljøet Svinvika/Gjengstø. Nytt fjordspenn vil bli noe mer synlig på grunn av flere liner og litt kraftigere spennmaster enn ved eksisterende 300 kV ledning. Totalt sett vurderer NVE at endringene vil ha små visuelle virkninger for delområdet Todalsfjorden.

4.3.3 Sunndal kommune

Strekningen i Sunndal kommune er delt opp i to delområder, Trollheimen og Sunndalsfjorden/Ålvundeidet. Delområde Todalsfjorden er omtalt under Surnadal kommune ovenfor. Inndelingen i delområder i Surnadal kommune er vist på kart nedenfor.

Figur 10: Delområdene; 2 Trollheimen og 3 Sundalsfjorden/Ålvundeid. Kommunegrensen mellom Surnadal og Sunndal kommuner går i Todalsfjorden. Kraftledningen fremgår med svart strek.

Delområde Trollheimen:

Etter kryssing av kommunegrensa i Todalsfjorden fortsetter kraftledningstraseen i Sunndal kommune. Fra spennmastene på vestsiden av fjorden stiger kraftledningen raskt opp på snaufjellet. Fjellområdet Midtknuken og Rennsetbotn ligger i ytterkanten av Trollheimen og består av fjellområder med lite eller ingen vegetasjon. Fjelltoppene i området ruver rundt 1000 meter over havet, noen opp mot 1300 meter. Fra snaufjellet og ned mot Ålvundeidet er kraftledningstraseen planlagt sør for Rennsetvatnet.

Ved Rakaneset er det registrert to kulturmiljøer i form av et gårdsmiljø og en seter. Begge miljøene vurderes i konsekvensutredningen til å ha liten verdi. Kulturmiljøene ligger ca. 200 meter nord for eksisterende ledninger. Den nye 420 kV ledningen er planlagt på sørsiden av ledningene slik at avstanden fra nærmeste kraftledning til kulturmiljøet øker etter at 300 kV ledningen er revet, noe som etter NVEs vurdering er positivt for opplevelsen av kulturmiljøet.

Ifølge konsekvensutredningen er Rennsetvatnet/Vassnebbå et fjellområde som er mye brukt til friluftsliv. Området fra Todalsfjorden mot Rennsetvatnet er relativt uberørt lengst øst, mens det rundt Rennsetvatnet er noe spredt fritidsbebyggelse.

Kraftledningstraseen passerer mellom Visetsetra og Valssetetra som er registrert som et samlet kulturmiljø med middels verdi. Landskapet og bygningsmiljøet er preget av tradisjonelt seter- og utmarksbruk. De to setervollene inneholder hver fire SEFRAK-registreringer i form av seterhus, seterfjøs og høyløe. Hovedvekten av bygningene innenfor setermiljøene kan knyttet til seterbruket på 1700- tallet og inn på begynnelsen av 1800-tallet. Kraftledningen vil krysse mellom setrene og vil ikke komme i direkte kontakt med kulturmiljøet. Den planlagte 420 kV ledningen vil etter NVEs vurdering ha visuell innvirkning på kulturmiljøet ved at dimensjonene på mastene blir noe større enn ved dagens situasjon, samtidig som flere liner vil gjøre disse noe mer synlig fra kulturmiljøet.

Delområdet består i stor del av snaufjell og kraftledningene kan til dels sees over store områder av folk som ferdes i fjellet eller fra fritidsbebyggelsen rundt Rennsetvatnet. NVE vurderer at en ny 420 kV kraftledning kan bli noe mer synlig, men ikke vil gi vesentlige nye visuelle virkninger sammenlignet med dagens situasjon i driftsfasen etter at 300 kV ledningen er revet.

Delområde Sunndalsfjorden:

Fra Rennsetvatnet er kraftledningstraseen planlagt sør-vestover mot Ålvundeid, hvor traseen krysser riksveg 70, før den fortsetter over Skaudalsvatnet. Sunndalsfjorden krysses med bruk av eksisterende fjordspenn. Sunndalsfjorden er smal og fjellene danner en klart definert ramme om det flate tettstedet Sunndalsøra. Ifølge konsekvensutredningen har området middels til stor verdi, der kvalitetene ligger i det varierte og sammensatte landskapsbildet. Bebyggelsen varierer fra industriell og tettstedspreget på Sunndalsøra til spredt gårdsbebyggelse langs fjorden og på Ålvundeid. Konsekvensutredningen vurderer at industri og tekniske inngrep i form av veger og kraftledninger er med på å forringe totalinntrykket av landskapet. Fra Rennsetvatnet til Viklandet transformatorstasjon er kraftledningen planlagt bygget i samme trasé som eksisterende 300 kV ledning frem til rett før Viklandet transformatorstasjon, på nordsiden av 420 kV ledningen Klæbu-Viklandet.

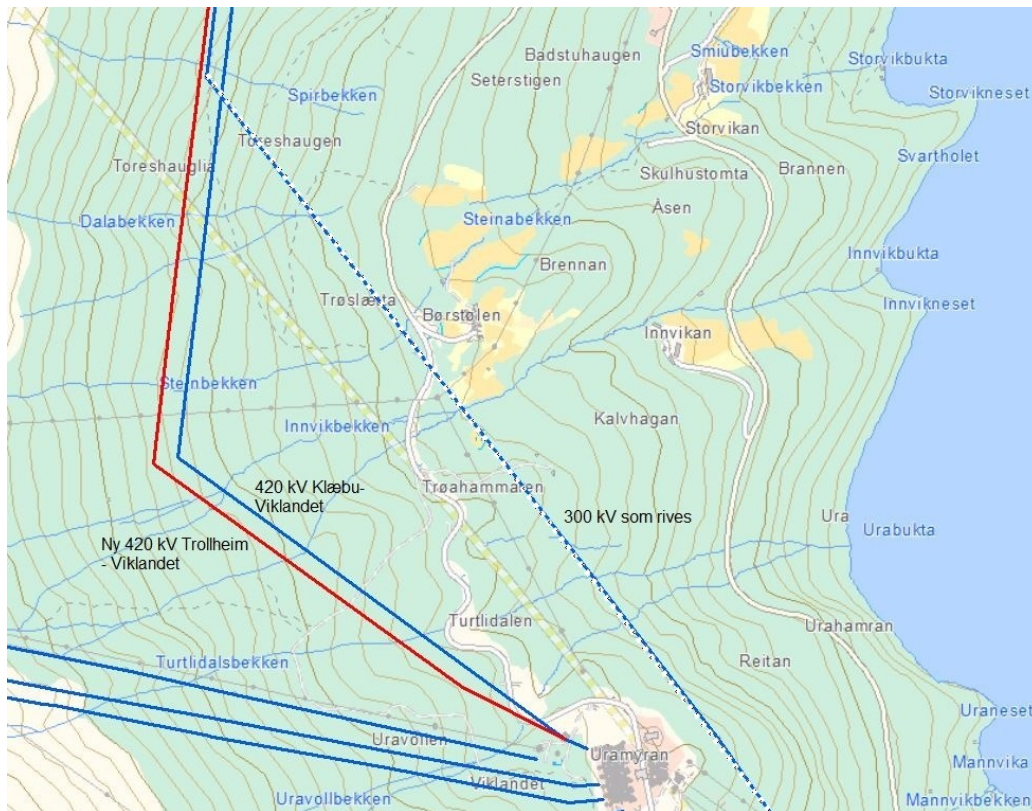
I dalen ovenfor Ålvundeidet er det registrert et kulturmiljø kalt Viset/Åram. Kulturmiljøet utgjør hele jordbrukslandskapet i denne delen av dalen og består av 32 SEFRAK-registrerte bygninger og ruiner i gårdstunene, hovedsakelig fra 1700- og 1800- tallet. Det er registrert funnområder fra bronsealder og jernalder, men det er ingen automatisk freda kulturminner innenfor kulturmiljøet. Ifølge konsekvensutredningen har kulturmiljøet middels verdi. En husmannsstue fra 1800-tallet på Litlhaugen blir liggende delvis under kraftledningstraseen, og den omsøkte 420 kV ledningen vil gi negative virkninger for denne isolert sett. For de andre kulturminneverdiene som ligger med god avstand øst og vest for eksisterende ledninger, vil etter NVEs vurdering virkningen være liten. Konsekvensutredningen vurderer at tiltaket vil gi lite til middels negativ konsekvens for kulturmiljøet. NVE støtter denne vurderingen og mener tiltaket må sees i sammenheng med eksisterende kraftledninger og riksveg 70 som krysser gjennom området i dag.

Etter passering av Ålvundeidet stiger traseen i terrenget opp mot Litlbrottsetra. Litlbrottsetra er et registrert kulturmiljø med en høyløe fra 1700-tallet og to ruiner. Ny kraftledning vil komme noe nærmere høyløa på grunn av noe større dimensjoner på ledningen og bredere ryddebelte enn dagens 300 kV ledning. Traseen fortsetter videre mot Skaudalssetra og Skaudalsvatnet. Skaudalssetra er et kulturmiljø på beliggende øst for dagens 420 kV ledning og planlagt ny ledning vil ikke komme nærmere setra, da ledningen er omsøkt bygget i dagens 300 kV trasé vest for 420 kV ledningen. Smisetnebba er det høyeste fjellet i Tingvoll kommune og er et mye brukt friluftsområde. Kraftledningen vil passere helt i ytterkant av friluftsområdet og vil etter NVEs vurdering ikke gi nye virkninger for friluftslivet sammenlignet med dagens situasjon.

Like sør for Skaudalsvatnet møter traseen spennbukkene tilhørende fjordspennet over Sunndalsfjorden. Fjordspennet tilhørende 300 kV-ledningen ble skiftet i 2006, og den planlagte 420 kV ledningen skal kobles inn på dette. Fjordspennet over Sunndalsfjorden vil derfor ikke bli skiftet ut eller forandret som følge av tiltaket. De visuelle virkningen av fjordspennet forblir av den grunn uendret.

På vestsiden av Sunndalsfjorden er 420 kV ledningen planlagt i eksisterende 300 kV trasé fram til der 300 kV-ledningen krysser dagens 420 kV ledning ved Toreshaugen. Herfra vil ny 420 kV ledning følge parallelt på vestsiden av eksisterende 420 kV ledning frem til Viklandet transformatorstasjon. Ved denne løsningen slipper man kryssing av kraftledninger, samtidig som 300 kV ledningen rives mellom dagens kryssingspunkt og frem til Viklandet transformatorstasjon. På vestsiden av Sunndalsfjorden går ledningen høyt i terrenget og har derfor begrenset synlighet fra de som ferdes i områdene langs fjorden. Ledningene og Viklandet transformatorstasjon kan fra enkelte steder sees fra Sunndalsøra sentrum. Avstanden på rundt tre kilometer bidrar etter NVEs vurdering til å redusere de visuelle virkningen av ledningen. Endringene som følge av tiltaket vil etter vår vurdering ikke gi nye vesentlige visuelle virkninger sett fra Sunndalsøra.

Ved Sunndalsfjorden er det registrert et stort kulturmiljø kalt Børstølen/Storvikan/Innvikan/Vika, med tre automatisk freda kulturminner og en rekke SEFRAK-registreringer. Kulturmiljøet har ifølge konsekvensutredningen middels til stor verdi. Kulturminneverdiene er i all hovedsak registrert nede ved Sunndalsfjorden, mens kraftledningstraseen er planlagt høyt oppe i fjellsiden. Etter NVEs vurdering vil ikke kraftledningen komme i konflikt med kulturminneverdiene. Ifølge konsekvensutredningen vil den planlagte 420 kV ledningen gi nærføring til setervollene Børstøl og Seterhaugen. Etter NVEs vurdering må dette være basert på en misforståelse. Dagens 300 kV ledning går tett inn på kulturmiljøene, men denne vil bli revet og erstattet av en ny 420 kV ledning vest for eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet. Avstanden fra eksisterende 420 kV ledning til nærmeste kulturmiljø er ca. 500 meter og avstanden vil bli større til ny ledning da denne er bygget på vestsiden av dagens ledning, mens kulturmiljøene befinner seg øst for 420 kV ledningen. NVE vurderer derfor at det vil være positivt/liten endring for kulturmiljøet dersom dagens 300 kV blir erstattet av en ny 420 kV ledning i ny trasé med større avstand til kulturminneverdiene.

Figur 11: Eksisterende ledninger inn til Viklandet transformatorstasjon vist med blå strek, ny 420 kV med rød strek.

4.3.4 Oppsummering av NVEs vurderinger av visuelle virkninger

Kraftledningen er planlagt gjennom variert landskap med til dels store landskapsverdier. Ledningen vil berøre ulike landskapstyper preget av fjell og snauffjell, fjorder og områder der tradisjonelt jord- og skogbruk dominerer. Store deler av landskapet er preget av en storslagenhet i form av høye fjell og fjorder, noe som etter NVEs vurdering bidrar til at tekniske inngrep som for eksempel kraftledninger til en viss grad absorberes i landskapet.

Den omsøkte 420 kV-ledningen skal erstatte eksisterende 300 kV på strekningen og er planlagt bygget parallelt med 420 kV-ledningen Klæbu-Viklandet. Fra etter innføringen til Trollheim transformatorstasjon til Rennsetvatnet vil ledningen bygges sør for eksisterende 420 kV ledning, og fra Rennsetvatnet til rett før Viklandet transformatorstasjon er ledningen planlagt bygget i eksisterende 300 kV-trasé. 420 kV-ledningen vil ha større og kraftigere dimensjoner på mastene og en ekstra line per fase sammenlignet med 300 kV-ledningen som rives. Dette medfører at ledningen blir noe mer synlig enn 300 kV-ledningen, men samtidig vil en ny 420 kV ledning ligne mer på dagens 420 kV ledning Klæbu-Viklandet i fysisk utforming. NVE vurderer at det vil være en fordel for det visuelle inntrykket av kraftledningene dersom mastepunktene bygges mest mulig parallelt med 420 kV-ledningen Klæbu – Viklandet. Parallele mastepunkt gir etter NVEs vurdering et mer ryddig mastebilde.

Kraftledningen er planlagt i nærheten og gjennom flere registrerte kulturmiljøer og viktige friluftslivsområder på strekningen fra Trollheim til Viklandet. Med unntak av husmannsplassen ved Ålvundeidet, som kommer i byggeforbuds- og ryddebeltet til ny ledning, er det etter NVEs vurdering

kun visuell påvirkning av kulturmiljøene og liten endring fra dagens situasjon. Tiltaket vil ikke berøre kjente automatisk freda kulturminner.

I anleggsperioden vil økt aktivitet og arealinngrep kunne gi økte visuelle virkninger av tiltaket. I anleggsfasen vil det i en periode være tre parallelle ledninger på deler av strekningen, noe som etter NVEs vurdering vil øke synligheten av kraftledningene. For kulturminneverdier vil anleggsperioden kunne berøre større areal enn i driftsfasen. Når 300 kV ledningen er fjernet og vegetasjonen i 300 kV traseen er grodd til, vil antallet kraftledninger og traseer bli likt som ved dagens situasjon. Forskjellen på en 300 kV ledning og en 420 kV ledning er etter NVEs vurdering marginal og vil ikke være mulig å observere på avstand. For friluftslivsinteressene i området vil det også være anleggsfasen som vil gi størst negative virkninger. I driftsfasen vurderer NVE at en ny 420 kV ledning slik den er planlagt, ikke vil medføre vesentlige virkninger for friluftslivet sammenlignet med dagens situasjon.

NVE mener tiltaket må ses opp mot eksisterende situasjon med dagens kraftledninger i området. I driftsfasen vil ledningen etter NVEs vurdering kun i liten grad gi ytterligere innvirkning på landskap, kulturmiljø og friluftsliv. NVE vurderer at de visuelle virkningene av kraftledningen er små sammenlignet med dagens situasjon.

4.4 Vurdering av naturmangfold

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

4.4.1 Naturmangfoldloven § 8 – kunnskapsgrunnlaget

Naturmangfoldloven § 8 første ledd krever at vedtak som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken bygger på søknadens og konsekvensutredningens beskrivelse av tiltaket og vurdering av konsekvenser.

Vurdering av verdi og omfang for naturmangfoldet er basert på eksisterende informasjon i ulike databaser og samtaler med Fylkesmannen i Møre og Romsdal og lokale ressurspersoner. Det er gjennomført en feltbefaring tilsvarende to dagsverk. Feltbefaringen ble gjennomført i november, det vil si utenfor hekke- og vekstsesongen. Samlet vurderes datagrunnlaget for naturtyper til å være middels til god i begge de berørte kommunene. Miljøregisteringer i skog (MIS) er ikke gjennomført i Sunndal kommune, mens kvaliteten på datagrunnlaget i Surnadal vurderes som dårlig. Det presiseres at det kan være store geografiske forskjeller i datakvaliteten innenfor kommunene eller mellom ulike artsgrupper.

Eva Tilseth, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Norsk Ornitologisk Forening lokallag mener konsekvensutredningen baserer seg på et for dårlig datagrunnlag og at det må gjennomføres nye kartlegginger i felt av blant annet naturtyper og salamander. Av konsekvensutredningen fremgår det at det ikke er gjort eget feltarbeid i forbindelse med utredningene og at dette er en svakhet ved utredningen. Fagutreder mener likevel at datagrunnlaget vurderes som tilfredsstillende fordi tiltakets risiko for skade på naturmangfoldet vurderes som lav. I driftsfasen vil den samlede virkningen på naturmangfoldet i liten grad endres som følge av at eksisterende ledning rives og det bygges en ny 420 kV ledning.

I brev av 27.03.2015 opplyser Statnett at de vil så langt det er mulig fundamentere mastene i fjell og solid terreng, og forsøker å unngå myr for anleggstransport. Der dette er nødvendig vil Statnett på eget initiativ vil legge restriksjoner eller krav om transport på frossen mark for å hindre store endringer i myras hydrologi. Ifølge Statnett kan mulig påvirkning reduseres ved at man tilpasser mastepunkt og reduserer rydding av kantvegetasjon langs elver og lignende. I den gjeldende saken anser Statnett det ikke som hensiktsmessig å bruke omfattende ressurser på kartlegging på områder der forventet skade ikke antas å bli betydelig.

Etter NVEs vurdering er det viktig at anleggsarbeid som potensielt berøre myrer og våtmarker, som er viktige leveområder for salamander, gjennomføres og tilpasses slik at inngrepene i disse områdene blir minst mulige. NVE vil i en eventuell konsesjon sette vilkår om en detaljert miljø-, transport- og anleggsplan (MTA) der blant annet avbøtende tiltak i anleggsperioden blir beskrevet nærmere. NVEs utredningsprogram legger opp til at utredninger skal ta utgangspunkt i eksisterende informasjon og der denne er mangelfull skal det suppleres med feltbefaring. Etter vår vurdering har Statnett gjort nettopp dette. De fanger opp de viktigste artene og konsekvenser en kraftledning kan ha for de forskjellige sårbare artene. NVE kan ikke se at det er vår eller Statnett sin oppgave å gjennomføre en generell kartlegging av spesifikke arter over store områder, dette ansvaret tilhører kommuner, fylkesmenn og Miljødirektoratet.

NVE har undersøkt naturtyper og arter i det aktuelle området i Naturbase og Artsdatabanken, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. NVE mener at grunnlagsmaterialet for de utredningene som er gjennomført med hensyn til naturmangfold er omfattende. En viss usikkerhet om hvorvidt vi besitter fullstendig kunnskap om de biologiske verdiene i influensområdet vil alltid være tilstede. NVE vurderer at den samlede dokumentasjonen som foreligger gir tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten av kraftledningen har på naturmangfoldet ut fra sakens omfang og risikoen for skade, i samsvar med naturmangfoldloven § 8.

4.4.2 Vurdering av virkninger for naturmangfoldet

Vurdering av konsekvenser for naturmangfold ved bygging av kraftledninger av denne størrelsen knytter seg i hovedsak til risiko for fuglekollisjoner og direkte arealbeslag i områder og naturtyper med rik eller sårbar vegetasjon. Direkte inngrep i viktige naturtyper kan ofte unngås med justering av traseen eller masteplassering. Risiko for fuglekollisjoner vil være avhengig av hvilke arter som finnes i et område, ledningens plassering i terrenget og mastetype/lineoppheng.

NVEs vurderinger viser til Norsk rødliste for arter 2010. Norsk rødliste er en sortering av arter i grupper etter graden av risiko for at de skal dø ut fra norsk natur. Artene deles inn i ulike kategorier ut fra hvor sårbar arten er. Rødlista er primært laget for å hjelpe forvaltningsorganer til å avveie hensyn til biologisk mangfold i Norge. Rødlista er basert på dagens kunnskap om arter i Norge.

Norsk rødliste 2010 opererer med 6 kategorier (kilde: Miljødirektoratet):

- *Regionalt utdødd – RE*
Arter som tidligere har reprodusert i Norge, men som nå er utryddet.
- *Kritisk truet – CR*
Arter som ifølge kriteriene har ekstremt høy risiko for utdøing
- *Sterkt truet – EN*
Arter som ifølge kriteriene har svært høy risiko for utdøing

- *Sårbar – VU*
Arter som ifølge kriteriene har høy risiko for utdøing
- *Nær truet – NT*
Arter som ifølge kriteriene ligger tett opp til å kvalifisere for de tre ovennevnte kategoriene for truethet, eller som trolig vil være truet i nær fremtid.
- *Datamangel – DD*
Arter som med stor sannsynlighet ble med på rødlista, dersom det fantes tilstrekkelig informasjon.

Begrepet "truet art" omfatter kategoriene CR, EN og VU. I tillegg har en tre kategorier som skal dekke arter som ikke inkluderes i rødlisten: sikre bestander - LC (levedyktige), kan ikke vurderes – NE og ikke egnet, skal ikke vurderes - NA.

I tillegg til Norsk rødliste for arter finnes det en tilsvarende liste for naturtyper, kalt Norsk rødliste for naturtyper 2011. For naturtyper finnes det også en egen forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven som skal ivareta mangfoldet av naturtyper innenfor utbredelsesområdet, med artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtypen.

I anleggsfasen vil aktivitet og terrenginngrep kunne forstyrre fugl og annet dyreliv, og medføre at fugl og annet vilt trekker bort fra områdene hvor aktiviteten foregår. Fuglearter som er sårbare for forstyrrelser vil kunne oppgi hekkingen dersom aktiviteten vedvarer. Fugle- og dyrearters yngletid vil generelt være en særlig sårbar periode. Forstyrrelser kan også føre til at rastende fugler ikke finner ro, og i langvarige kuldeperioder vil overvintrende fuglearter være ekstra sårbare.

I driftsfasen er det hovedsakelig fugl som kan bli negativt påvirket gjennom fare for kollisjon med linene. Kraftledningsgaten kan ha en positiv virkning på hjortevilt, ved at lauvoppslag i rydebeltet gir forbedret beite sammenlignet med tilstanden før ledningen ble anlagt. Hva som faktisk vil skje dersom ledningen bygges i traseen det er søkt om er vanskelig å forutsi, fordi graden av forstyrrelser vil kunne ha stor betydning. Fugl reagerer også ulikt på forstyrrelser. I noen tilfeller er det registrert at rovfugl fortsetter hekking selv om anleggsarbeid pågår, mens det i andre tilfeller er registrert at reir blir forlatt.

Fugl:

Konsekvensutredningen opererer med et influensområde på tre kilometer ut fra hver side av ledningen. De rødlistede fugleartene fiskemåke, hønehauk, hettemåke, hubro, stær, storspove, strandsnipe, tårnseiler, jaktfalk, varslere og vipe er observert innenfor influensområdet til kraftledningen. Det er også kjente hekklokaliteter for rødlistede rovfuglarter som hubro, jaktfalk og hønehauk. I tillegg til rødlisteartene er det registrert flere viktige yngleområder for andre fuglearter.

I Vinddøldalen ca. fire kilometer sør-vest for Trollheim transformatorstasjon er det registrert et svært viktig (A) yngleområde for spettfugler og et viktig (B) yngleområde for spurvefugl. I tillegg er hekkeplasser for kongeørn og fjellvåk kjent fra nærområdet. Videre langs kraftledningstraseen mot Todalsfjorden i Øvstbudalen er det registrert et svært viktig (A) yngleområde for spettfugl. Det er også kjent at kongeørn og fjellvåk hekker innenfor tre kilometer for ledningen i dette området. En hekklokalitet for jaktfalk er registrert rett utenfor tre kilometer fra ledningen, men ifølge konsekvensutredningen opptrer jaktfalken regelmessig på næringssøk innenfor influensområdet.

På strekningen Todalsfjorden-Viklandet er de viktigste områdene for fugl knyttet til påviste og sannsynlige hekklokaliteter for havørn sør for Todalsfjorden, fjellvåk og hubro ved Ålvundeidet og

hønehauk ved Viklandet transformatorstasjon. Områdene med gammelskog og edellauvskog langs Sunndalsfjorden har et rikt artsmangfold av fugl.

Konsekvensutredningen legger til grunn at anleggsarbeid innenfor en kilometer fra hekkelokaliteten kan medføre redusert hekkesuksess. NVE vil tilføye at virkninger for hekkelokalitetene også er avhengig av type anleggsarbeid, art, topografi og vegetasjon. Innenfor en kilometer fra ledningen er det registrert tre kjente lokaliteter for kongeørn, tre lokaliteter for fjellvåk, en lokalitet for havørn og en mulig hubrolokalitet. De to siste lokalitetene ligger ca. en kilometer fra kraftledningstraseen og ifølge konsekvensutredningen vil disse trolig ikke bli påvirket i vesentlig grad. NVE er enig i denne vurderingen. To av fjellvåklokalitetene og to av kongeørnlokalitetene ligger såpass nær ledningstraseen at det er sannsynlig at de vil bli negativt påvirket i anleggsfasen dersom arbeidet gjennomføres i perioden februar – juli. Verken kongeørn eller fjellvåk står på rødlista. NOF lokallag skriver i sin høringsuttalelse at hubroen sist ble registrert rundt år 2000, og at hekkelokaliteten har vært tom i en periode. De ovennevnte andre rødlisteartene som er observert i influensområdet til kraftledningen vil etter NVEs vurdering i mindre grad være sårbare for det omsøkte tiltaket.

NOF lokallag og naturvernforbundet i Møre og Romsdal opplyser i sin høringsuttalelse at det er registrert flere orrfugl- og tiurleiker i nærheten av kraftledningstraseen. Ved Lomtjønnå i Surnadal kommune er det registrert en tiurleik 200-300 meter nord for kraftledningen. I Kvenndalen i Surnadal er det en spillplass ca. 400 meter sør for kraftledningstrassen, mens det i Lavalidalen i samme kommune er en leik under eksisterende kraftledninger. Ifølge Naturvernforbundet og NOF vil merking av topplinene i nærheten av spillplassene være et viktig avbøtende tiltak.

Etter NVEs vurdering er det i første rekke støy fra anleggsarbeidet som vil kunne ha negative virkninger for rødlistede fuglearter. Dette gjelder både støy fra bygging av ny ledning og riving av eksisterende 300 kV-ledning. I driftsfasen vil en dupleks-ledning ifølge konsekvensutredningen kunne ha positiv effekt for kollisjonsutsatte fuglearter grunnet økt synlighet sammenlignet med dagens simpleks-ledning som er omsøkt revet. NVE støtter denne vurderingen og legger til at en ny dupleks-ledning parallelt med eksisterende 420 kV ledning ikke vil gi vesentlige negative virkninger for fugl i driftsfasen sammenlignet med dagens situasjon. For vurdering av avbøtende tiltak i anleggsperioden og behov for fuglemerking vises til kapittel 4.13 nedenfor.

Pattedyr og amfibier:

De rødlistede artene jerv, gaupe, brunbjørn og oter er ifølge konsekvensutredningen registrert i influensområdet til kraftledningen. Med unntak av eventuelle forstyrrelser i anleggsperioden kan ikke NVE se at tiltaket vil påvirke noen av disse artene. Antallet kraftledninger i området vil forbli uendret.

Anleggsperioden vil også kunne medføre ulemper i form av forstyrrelser for storviltbestanden i området. Rådyr, hjort og elg er vanligvis sky overfor menneskelig aktivitet og støy, og det er sannsynlig at disse artene trekker seg unna områder med anleggsvirksomhet. Etter at 420 kV ledningen er etablert og 300 kV ledningen revet forventer ikke NVE vesentlige ulemper for storvilt.

Når det gjelder amfibier er det ikke registrert rødlistede arter i influensområdet. Gjennom høringsuttalelsene har NVE fått informasjon om at et våtmarksområde i Lavalidalen i Surnadal har potensial som yngledam for blant annet den rødlista arten storsalamander. Storsalamander er vurdert som sårbar (VU) på Norsk rødliste 2010. Den største trusselen mot storsalamander er igjenfylling og drenering av yngledammene, da leveområdet til storsalamander begrenses seg til et lite område rundt yngledammene. NVE vurderer at anleggsarbeidet utgjør den største trusselen for storsalamander i forbindelse med bygging av kraftledninger. I driftsfasen vurderer NVE at en kraftledning ikke vil gi

negative virkninger for storsalamander så lenge man unngår å plasseres master i yngleområdet. NVE legger til grunn at Statnett ikke vil etablere mastefester i noen av de små dammene i områdene.

Naturtyper:

Kraftledningstraseen går gjennom totalt fem viktige naturtyper på strekningen fra Trollheim til Viklandet. Nord for Tverråa i Surnadal er det registrert en viktig (B) naturtype i form av rik edellauvskog. Omsøkt kraftledningstrasé passerer over naturtypen og på grunn av høydeforskjell vil det ifølge Statnett ikke være behov for rydding av skog innenfor lokaliteten.

I Kvenndalen i Surnadal er det registrert en viktig (B) kystmyr. Statnett opplyser at det ikke vil være behov for å etablere mastepunkter i myrområdet. De skogklede delene av lokaliteten ligger såpass lavt at de ikke vil berøres av ryddebeltet. Ifølge Statnett er det ikke aktuelt å etablere nye anleggsveier gjennom området. Kystmyra Kvennbøtela er vurdert til å være lokalt viktig (C), og vil berøres med fem mastepunkter. Master og utstyr vil fraktes inn med helikopter og det vil ikke etableres nye anleggsveier innenfor lokaliteten. Myrområdet er åpent med lite vegetasjon og det er derfor ikke behov for å etablere ryddebelte langs kraftledningen over myra. NVE vurderer at det er viktig å unngå kjøring i myra, eventuelt begrense kjøring til perioder hvor myra er fryst.

Kalkfattig innsjø er en naturtype som står på rødlista for naturtyper. Kraftledningen vil passere nært inntil Rennsetvatnet som er en kalkfattig innsjø (VU), men NVE kan ikke se at innsjøen vil bli påvirket av kraftledningen.

Nord for Sunndalsfjorden i Sunndal kommune er det registrert en svært viktig naturtype (A) i form av rik edellauvskog. Naturtypen er lokalisert i en sør-vestvendt fjordli under Karihaugen. Planlagt 420 kV ledning vil passere lokaliteten helt øst, men på grunn av stor høydeforskjell mellom luftspennet og naturtypen vurderer NVE at lokaliteten ikke vil bli påvirket av kraftledningen. Luftspennet over Sunndalsfjorden skal ikke skiftes ut. På sørsiden av Sunndalsfjorden er det registrert et viktig område med gammel lauvskog (verdi B). Naturtypen er registrert under eksisterende fjordspenn på sør-østsiden av 420 kV ledningen Klæbu – Viklandet og ny kraftledning vil ikke berøre naturtypen.

Det er registrert en rekke rødlistede plantearter i influensområdet. Mange av artene er lokalisert innenfor de viktige naturtypene i Tverrådalen og Vinddøldalen, og vil ikke bli berørt av tiltaket. En forekomst av alm nord for Todalsfjorden vil bli berørt av kraftledningen. Samlet vurderer NVE at tiltaket vil ha små virkninger for rødlistede planter og naturtyper.

Verneområder og verna vassdrag:

Kraftledningstraseen krysser ingen verneområder. Ledningstraseen er imidlertid planlagt å krysse gjennom to verna vassdrag, Søya og Ulvåa/Ålvundelva. NVE konstaterer at kryssing av vassdragene kan skje uten at selve vannstrengen berøres. Dersom det foretas skånsom skogrydding i kantsonene til vannstrengen, kan NVE ikke se at de biologiske verdiene knyttet til selve vannstrengen vil bli vesentlig påvirket. Det vil være viktig at man er spesielt oppmerksom på denne problemstillingen under et eventuelt anleggsarbeid, slik at anlegget utføres som skånsomt som mulig og at det ikke slippes ut uheldige sedimenter i sidebækker. NVE er av den oppfatning av at det i hovedsak er de visuelle verdiene knyttet til vassdragsvernet som vil bli påvirket av fremføring av en ny kraftledning. For begge vassdragene er vernegrnlaget knyttet til kontrastrike landskap, der friluftsliv er viktig bruk. NVE vurderte i kapittel 4.3 ovenfor at de de visuelle virkningene av kraftledningen er små sammenlignet med dagens situasjon. Antallet ledninger som krysser de verna vassdragene vil ikke bli forandret og NVE kan ikke se at omsøkt 420 kV ledning vil påvirke vassdragene i vesentlig grad sammenlignet med eksisterende situasjon.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

420 kV ledningen er omsøkt parallelt med eksisterende kraftledninger og det er derfor ikke noen inngrepsfrie områder langs den planlagte kraftledningen. Beregninger viser at tiltaket vil medføre at 0,38 km² INON sone 2 går tapt, mens 0,04 km² med INON sone 1 blir omklassifisert til sone 2 som følge av kraftledningen. NVE vurderer at tiltaket har svært begrensede virkninger for inngrepsfrie naturområder.

Oppsummering – virkninger for naturmangfoldet

I anleggsfasen vil støy kunne påvirke hekkende fugl i noe negativ grad, men ingen rødlistede arter. I driftsfasen vil ikke kraftledningen medføre ytterligere negative virkninger for fugl enn hva dagens kraftledninger allerede gjør. Kraftledningen vil gi negative virkninger for en lokalt viktig naturtype i form av at det vil bli etablert fem mastepunkter gjennom en kystmyr. Kraftledningstraseen vil for øvrig ikke gi negative virkninger for viktige naturtyper eller berøre prioriterte arter. Ingen utvalgte naturtyper vil bli berørt. Etter NVEs vurdering vil den planlagte kraftledningen totalt sett ha små virkninger for naturmangfoldet.

4.4.3 Naturmangfoldloven § 9 – føre- var prinsippet

NVE mener at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold er tilstrekkelig til å kunne fatte vedtak i denne saken. NVE har vurdert at kraftledningen i driftsfasen ikke vil true arter, verdifulle naturtyper, verneområder eller økosystem som sådan. I anleggsfasen er det vurdert at støy kan forstyrre hekkende rovfugl, men ingen rødlistede arter. NVE mener det ikke er behov for å legge føre-var-prinsippet til grunn, tatt i betraktning at vi mener at kunnskapsgrunnlaget er godt nok, og at konsekvensene for naturmangfold er godt nok utredet.

4.4.4 Naturmangfoldloven § 10 – samlet belastning

Etter naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningene av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen det er eller vil bli utsatt for. I følge forarbeidene (Ot.prp. 52 (2008-2009) s. 81-382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte tiltaket som sådan. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkningen på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidig inngrep.

I Surnadal og Sunndal kommuner er det bygd ut og gitt konsesjon til flere småkraftverk. Med hensyn til forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 innebærer vannkraftverkene forskjellige påvirkningsfaktorer enn kraftledningene, som i det vesentlige vil ha virkninger for helt ulike arter og funksjoner i økosystemet. Vannkraftverk påvirker i hovedsak flora og fauna tilknyttet i umiddelbar nærhet av vannstrengen som berøres. NVE mener på bakgrunn av dette at eksisterende og nye vannkraftverk ikke direkte vil forsterke virkningen av kraftledningene og at det dermed ikke oppstår sumvirkninger av tiltakene.

Etter NVEs vurdering vil virkningene for naturmangfoldet bli som ved dagens situasjon. NVE vurderer at en ny 420 kV ledning som erstatning for dagens 300 kV ledning ikke vil gi økt samlet belastning på naturmangfoldet.

4.4.5 *Naturmangfoldloven §§11 og 12 – kostnadene ved miljøforringelse, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder*

Naturmangfoldloven § 11 tilsier at tiltakshaver skal bære kostnadene ved miljøforringelse. NVE har anledning til å legge føringer i konsesjoner for eventuelle avbøtende tiltak som reduserer virkninger for naturmangfoldet.

I følge naturmangfoldloven § 12 skal skader på naturmangfoldet unngås ved bruk av driftsmetoder, teknikk og lokalisering som ut fra en samlet vurdering gir de beste samfunnsmessige resultatene. NVE legger til grunn at konsesjonsbehandlingen skal medføre at tiltaket lokaliseres der de samfunnsmessige ulempene blir minst, jf. energilovforskriften § 1-2. Samtidig vil NVE i en eventuell konsesjon legge føringer for hvilke avbøtende tiltak Statnett må gjennomføre for å minimere skadene på blant annet naturmangfoldet. På bakgrunn av dette mener NVE at naturmangfoldloven §§ 11 og 12 er hensyntatt.

4.5 Bebyggelse

Statnett har kartlagt all bebyggelse langs kraftledningstraseen. Kartleggingen er basert på offentlig matrikkeldatasett. Det er registrert tre boliger og tre fritidsboliger innenfor 100 meter til hver side av kraftledningen. En fritidsbolig sør for Rennsetvatnet i Sunndal kommune vil havne i klausuleringsbeltet til kraftledningen. NVE vil påpeke at 100 metersbelte er en avstand Statnett bruker for å kartlegger bebyggelse langs traseer i tråd med NVEs utredningsprogram, og at dette ikke er en byggeforbudsgrense.

Eier av fritidsboligen som kommer innenfor klausuleringsbeltet til kraftledningen sør for Rennsetvatnet ønsker at Statnett ser på mulighetene for å flytte hytta til en annen tomt i nærheten. Det fremgår av høringsuttalelsen at eieren også er åpen for andre løsninger. Statnett skriver i brev av 27.03.2015 at de ønsker å inngå minnelige avtaler med berørte grunneiere. De vil i perioden frem mot byggestart gå i dialog med eier av fritidsboligen for å finne gode løsninger. Flytting av hytta kan være mulig, men Statnett mener også det bør vurderes andre løsninger.

NVE vil oppfordre Statnett til å inngå dialog med eieren av hytta og vurdere flytting eller eventuelle andre alternativer i samråd med eier. Erstatning av fritidsboligen reguleres av privatrettslige forhold utenfor NVEs myndighetsområde. NVE legger til grunn at hytta må rives/flyttes.

Elektromagnetiske felt

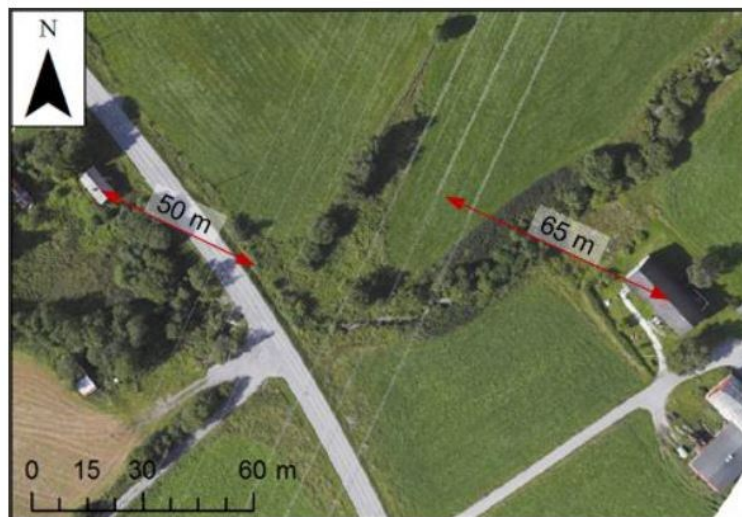
Forvaltningsstrategien for elektromagnetiske felt som er beskrevet i St.prp. nr. 66 (2005-2006) anbefaler at det ved etablering av nye kraftledninger bør søkes å unngå nærhet til boliger, skoler, barnehager mv., ut fra et forsvarlighetsprinsipp. Ved planer om nye slike bygninger eller nye kraftledninger ved bygninger av denne typen stilles det følgende utredningskrav:

- Omfanget av eksponeringen for bygninger som kan få over 0,4 μT i årsgjennomsnitt skal kartlegges.
- Mulige tiltak og konsekvenser ved tiltaket skal drøftes.
- Det skal henvises til oppdatert kunnskapsstatus og sentral forvaltningsstrategi.

Strategien legger opp til at 0,4 μT blir et utredningsnivå. Dersom nye bygg eller ledninger gir magnetfeltnivåer over 0,4 μT i berørte bygg (boliger, skoler og barnehager), skal mulige tiltak og konsekvensene av disse drøftes. Utredningsnivået på 0,4 μT betyr ikke at det ikke kan etableres kraftledninger som medfører at en bygning kan få en magnetfelteksponering over utredningsnivået. Det fokuseres i forskning og forvaltningsstrategi på bygninger der mennesker har opphold over lenger

tid, det vil i hovedsak si helårsboliger, skoler og barnehager. Fritidsbebyggelse vil normalt ikke omfattes av de bygninger der det skal vurderes tiltak fordi en ikke oppholder seg her hele året og vurderingene gjøres på bakgrunn av gjennomsnittlig magnetfeltbelastning over året. Tiltak for å redusere magnetfelteksponeringen forutsetter små kostnader og må ikke medføre andre ulemper av betydning. Aktuelle tiltak er i første rekke traseendringer og endret lineoppheng. Kostnadskrevende kabling eller riving av hus anbefales normalt ikke som forebyggingstiltak.

Statnett har vurdert magnetfeltreduserende tiltak i forbindelse med bebyggelsen ved Viset i Ålvundeid i Sunndal kommune. En bolig vest for eksisterende ledninger vil få ca. 50 meter avstand til ny 420 kV ledning, mens en annen bolig øst for kraftledningen har ca. 65 meter avstand til 420 kV ledningen Klæbu-Viklandet. Boligene har magnetfelt rundt utredningsnivået på $0,4 \mu\text{T}$ ved dagens situasjon. Den omsøkte 420 kV ledningen er planlagt bygget i eksisterende 300 kV trasé forbi boligene og kraftledningen vil av den grunn ikke komme nærmere bebyggelsen. På grunn av forventet økt gjennomsnittlig strømbelastning på ledningene vil magnetfeltet rundt den omsøkte nye 420 kV ledningen og eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet øke sammenlignet med dagens situasjon. Statnett har beregnet magnetfeltet ved boligen vest for omsøkt kraftledning til $0,9 \mu\text{T}$, mens det ved boligen øst for ledningene er beregnet til $0,7 \mu\text{T}$. Magnetfeltet for boligen øst for ledningene er i hovedsak knyttet til eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet.

Figur 12: Bebyggelse ved Ålvundeid

Et tiltak for å redusere magnetfeltet fra kraftledningen er å endre opphenget på ledningen slik at kraftledningen blir smalere i bredden, noe som øker avstanden til boligen og reduserer magnetfeltet. Ved et slikt oppheng vil mastene bli ca. 10 meter høyere enn omsøkte master. Statnett vurderer kostnadene ved tiltaket til 7-10 MNOK. Statnett har også omtalt et feltreduserende tiltak som innebærer at det etableres en parallell mindre ledning på trestolper mellom ledningen og boligen. Magnetfeltet fra kraftledningen vil indukere strøm i den parallelle ledningen som vil redusere det samlede magnetfeltet. Statnett opplyser at det er lite erfaring med denne type feltreduserende tiltak og at kostnadene er usikre. Det oppgis et kostnadsspenn for tiltaket på 0,7 – 1,5 MNOK.

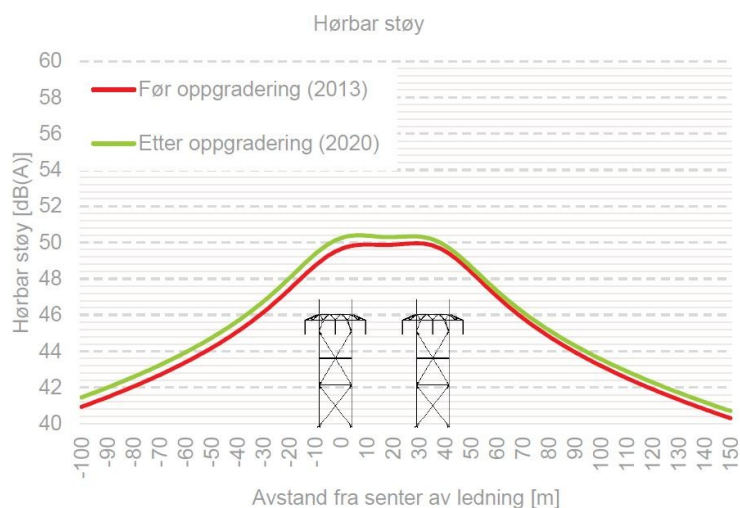
NVE konstaterer at feltnivåene vil bli noe høyere enn anbefalt utredningsnivå og at Statnett har vurdert feltreduserende tiltak. En mastetype med et annet oppheng av linene vil etter NVEs vurdering gi økte visuelle virkninger på grunn av høyere master og liner i ulike plan. NVE vurderer at kostnadene for endrede master et betydelige og i så måte ikke i tråd med gjeldende

forvaltningsstrategi. Når det gjelder tiltaket med å etablere en parallell mindre kraftledning mellom boligen og 420 kV-ledningen, vurderer NVE at effekten av et slikt tiltak er usikker. Tiltaket vil etter NVEs vurdering i tillegg gi ulemper i form av en ny kraftledning nærmere boligen og nye mastefester på dyrka mark.

På bakgrunn av de ovennevnte ulempene vurderer NVE at konsekvensene ved de vurderte feltreducerende tiltakene i dette tilfellet vil være urimelig store sett i forhold til de fordelene som oppnås.

Støy

Støy fra kraftledninger høres som knitring fra strømførende liner og øker i fuktig vær. Statnett har beregnet støyen fra kraftledningen. Statnett har som mål at støy i fuktig vær ikke skal overstige 50 dB ved kanten av byggeforbudsbeltet. Støyen fra 420 kV ledningen vil øke litt sammenlignet med dagens situasjon, men fortsatt være under støymålet.

Figur 13: Beregnet støynivå fra ny- og eksisterende 420 kV kraftledning. Ny ledning til venstre.

Det finnes ikke eget regelverk som regulerer støy fra kraftledninger. Eventuell støy omfattes av de generelle bestemmelser og anbefalinger om støy etter forurensningsloven med retningslinjer. NVE konstaterer at støyen fra kraftledningen ikke vil overstige grenseverdiene fastsatt i disse retningslinjene.

4.6 Landbruk

Statnett har fått utredet konsekvenser for landbruk, herunder jordbruk, skogbruk og utnyttelse av utmark til beite med mer. Direkte arealtap som følge av kraftledningen er knyttet til mastefestene og er av den grunn relativt begrenset. Etablering av et 40 meter bredt byggeforbuds- og ryddebelte langs kraftledningen medfører ikke direkte tap av arealer, men båndlegger skogsarealer. Jordbruk og beitebruk vil kunne fortsette som normalt i ryddebeltet til kraftledningen. Samlet sett utgjør det båndlagte skogarealet ca. 1025 dekar. Ca. 550 dekar av dette består av produktiv skog med ulik bonitet og av dette er ca. 104 dekar barskog. Tapt produksjonsareal for tømmer er derfor ca. 104 dekar, men i praksis noe mindre fordi deler av dette arealet er tungdrevet. Uttak av lauvskog, som utgjør mesteparten av berørt skogsareal, er ifølge konsekvensutredningen svært begrenset i området.

Ryddebeltet til 300 kV ledningen som er omsøkt revet vil bli tilbakeført til naturlig vegetasjon. Statnett har ikke foretatt beregninger av areal for dette, men NVE antar at det i hovedsak vil tilsvare arealet som båndlegges av ny ledning.

Kraftledningstraseen krysser kun dyrka mark ved Ålvundeid i Sunndal kommune. Ved fjerning av 300 kV ledningen vil eksisterende mastepunkter bli fjernet slik at situasjonen vil bli som i dag med to mastepunkter på dyrka mark.

En 420 kV kraftledning vil etter NVEs vurdering kunne ha negative ulemper for skogsdriften langs traseen. Skogsmaskiner med kraner må brukes med forsiktighet langs ledningen og vurderes opp mot høyden ledningen har over bakken i de enkelte tilfellene. Arbeid med traktor og vinsj representerer normalt ingen fare for overslag og vil fortsatt kunne benyttes. Statnett opplyser i konsesjonssøknaden at de vil erstatte velteplasser som kommer i konflikt med kraftledningen. NVE vurderer at driftsulempene for skogsdriften som følge av kraftledningen vil være små.

Kraftledningen er planlagt gjennom områder som benyttes til beite. Statnett skriver at det må påregnes noe støy og forstyrrelser av beitedyr i anleggsfasen, men det forventes ikke at dette virker inn på dyrenes slaktevekt. Det finnes få fysiske stengsler i områdene som hindrer dyrene i å trekke seg vekk fra områder med støy og beite i mer uforstyrrede områder. NVE støtter denne vurderingen og vurderer at virkningene for beitebruk er begrenset til anleggsperioden og at ulempene totalt sett er små.

Ledningen er i stor grad planlagt gjennom uproduktive eller lavproduktive utmarksarealer. Utbyggingen vil kunne ha noe påvirkning på jaktbart vilt i anleggsfasen. Etter at kraftledningen er bygget og 300 kV ledningen fjernet vil situasjonen bli tilnærmet lik dagens situasjon med to kraftledninger. Oppsummert vurderer NVE at ulempene knyttet til landbruk totalt sett er små.

4.7 Reindrift

Omsøkt 420 kV ledning ligger utenfor områdene som benyttes av tamreinen i Trollheimen reinbeitedistrikt, men deler av influensområdet til kraftledningen vil ifølge konsekvensutredningen ligge innenfor beiteområde på vestsiden av Foldsjøen. Området benyttes til sommerbeite. Det er ingen reindriftsanlegg og trekk- eller flytteleier innenfor influensområdet. Konsekvensutredningen vurderer at beiteområdet som ligger innenfor influensområdet har lav til middels verdi grunnet lav bruksfrekvens og middels produksjon av næringsplanter.

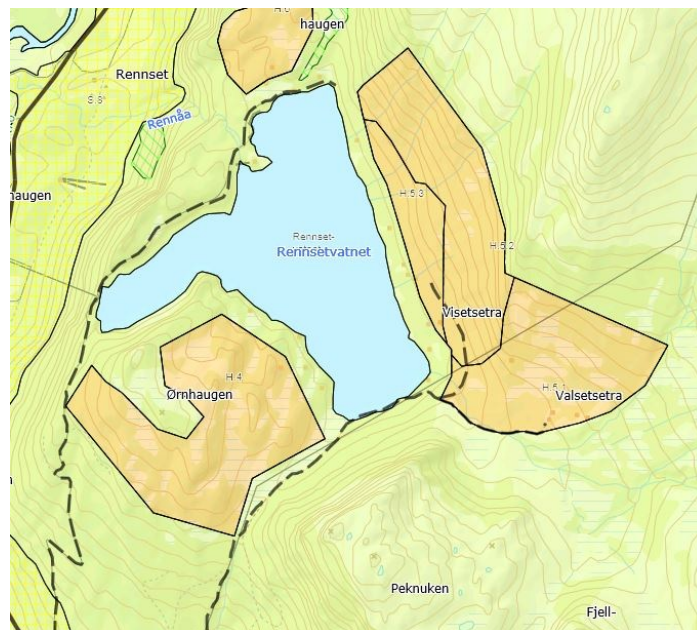
NVE konstaterer at kraftledningen ikke vil gå gjennom reindriftsområder. Sør for ledningen finnes et område som benyttes til sommerbeite. Terrenget i området er kupert, samtidig som avstanden til ledningen raskt øker dersom man trekker sørover i beiteområdet, noe som bidrar til å redusere eventuell støy fra anleggsarbeidene. Etter NVEs vurdering vil ikke den omsøkte kraftledningen gi vesentlige ulemper for reindriften innenfor Trollheimen reinbeitedistrikt.

4.8 Arealbruk

I området sør for Rennsetvatnet i Sunndal kommune planlegger grunneier 10 hyttetomter. Grunneier mener hyttetomtene blir ubrukelige dersom kraftledningen bygges som omsøkt gjennom området. Grunneieren ønsker at den omsøkte ledningen bygges på nordsiden av dagens kraftledning fra øst for Rennsetvatnet. NVE konstaterer at det planlagte hytteområde er innenfor et område som på gjeldende kommuneplan for Sunndal kommune er avsatt til framtidig byggeområde for fritidsbebyggelse. Det er krav om utarbeidelse av reguleringsplan før byggesøknad ved utbygging av området. Sunndal kommune opplyser at det private planarbeidet ble startet opp i 2013, hvor det ble avholdt et oppstartsmøte med kommunen. Oppstart av planarbeidet er foreløpig ikke kunngjort.

I Statnetts kommentar til høringsuttalelsene har de vurdert å bygge den omsøkte 420 kV ledningen nord for dagens 420 kV ledning fra nordøst for planlagt hytteområde. Ifølge Statnett vil en slik løsning medføre at ytterligere 7-8 master og ledningsstrekking må bygges mens 300 kV-ledningen er utkoblet. Dette medfører en mer komplisert gjennomføring av utbyggingen som Statnett ønsker å unngå. Statnett har av den grunn ikke omsøkt løsningen.

NVE vurderer at bygging av den 420 kV ledningen i samme trasé som eksisterende 300 kV ledning fra øst for Rennsetvatnet vil medføre en lengre utkoblingsperiode av 300 kV-ledningen og vanskeliggjøre byggingen av den nye 420 kV ledningen. Området som er avsatt til fremtidig fritidsbebyggelse i kommuneplanens arealdel krysses av eksisterende kraftledninger og uansett hvilken side av dagens 420 kV ledning den omsøkte nye 420-ledningen blir bygget på vil potensielle hyttetomter for andre grunneiere bli berørt. NVE vurderer at av tekniske årsaker er bedre å bygge ledningen som omsøkt på sørsiden av eksisterende ledninger på grunn av utkoblingstiden. Visuelt er det etter NVEs vurdering ingen forskjell på alternativene. Dersom ledningen bygges på nordsiden, vil fritidsboligen på sørsiden av eksisterende ledninger komme utenfor byggeforbudssoen. NVE legger avgjørende vekt på at utkoblingstiden av eksisterende 300 kV ledning øker ved å bygge i samme trasé over en lenger strekning. Med bakgrunn i dette vurderer NVE at omsøkt alternativ er den beste løsningen i dette tilfellet.

Figur 14: Viser avsatt areal for fremtidig fritidsbebyggelse ved Rennsetvatnet i Sunndal kommune og eksisterende kraftledninger. Kilde: Sunndal kommune

4.9 Luftfart

Forsvarsbygg skriver i sin høringsuttalelse at kravene til merking av luftfartshindre vil bli strengere håndhevet og at det er sannsynlig at kravene til merking av luftspenn vil skjerpes betydelig de nærmeste årene. Forsvarsbygg ønsker at NVE setter vilkår i en eventuell konsesjon om at luftfartshinder høyere enn 15 meter skal rapporteres til Nasjonalt Register for Luftfartshindre (NRL).

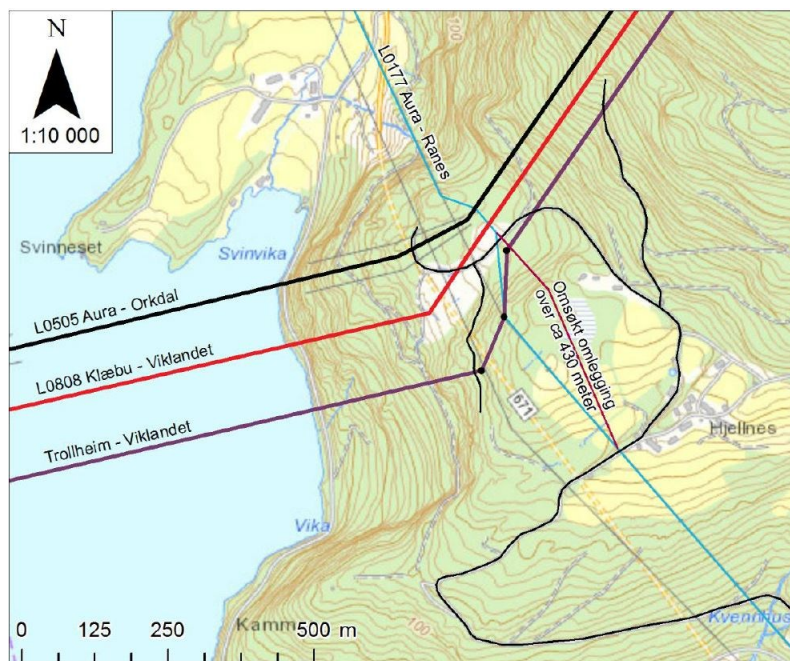
Det er vedtatt en ny forskrift om merking av luftfartshindre som Statnett må følge. Av forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshindre går det frem at kraftledninger med høyde på 60 meter eller mer er merkepliktige, med unntak av luftspenn hvor mindre enn 100 meter

sammenhengende lengde er over merkepliktig høyde. Luftspenn med høyde inntil 150 meter over terreng eller vann skal merkes med markører på luftspenn og farge på endemaster. Luftspenn over 150 meter skal i tillegg ha lys på endemaster. Statnett opplyser at spennene over Sunndalsfjorden, Todalsfjorden og Øvstebødalen er merkepliktige. Eksisterende ledninger er merket med flymarkører på linene og varselmalte master.

Kraftledningen skal erstatte eksisterende 300 kV ledning i delvis samme trasé parallelt med dagens 420 kV ledning Klæbu-Viklandet og de merkepliktige spennene vil sannsynligvis være tilsvarende som for eksisterende ledninger. Virkningene av merkepliktige spenn vil generelt være økt synlighet av ledningen som følge av at mastene farges og linene merkes med flymarkører. Av § 4 i forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfarthinder følger det at luftfarthinder skal rapporteres til Statens kartverk. NVE forutsetter at Statnett følger forskriften og vi vil av den grunn ikke sette egne vilkår om dette i en eventuell konsesjon. Statnett opplyser i brev av 27.03.2015 at ledningen vil bli bygget og merket i henhold til gjeldende krav, samt at de har rutiner for rapportering til Statens kartverk.

4.10 Omlegging av eksisterende 132 kV ledning

Statnett søker om å legge om 132 kV ledningen Aura – Ranes-Trollheim på en ca. 450 meter lang strekning ved Hjellnes, nord-øst for Todalsfjorden i Surnadal kommune. Traseendringen fremgår av kartet nedenfor. Statnett begrunner omleggingen med at 132 kV ledningen vil krysse sentralnettsledningene på en bedre måte dersom den justeres mot nord-øst. Omleggingen er vist på kart nedfor.

Figur 15: Omsøkt traseendring – 132 kV Aura - Ranes

Gården Hjellnes er ifølge konsekvensutredningen et kulturmiljø med flere SEFRAX-registrerte bygninger og ruiner. Masten som står nærmest bygningene på gården vil forbli uendret og NVE kan ikke se at omleggingen vil medføre økte visuelle virkninger for kulturmiljøet. 132 kV ledningen går lavere i terrenget enn bygningene, noe som etter NVEs vurdering reduserer synligheten. NVE vurderer

at omlegging av 132 kV-ledningen Aura-Ranes på en ca. 450 meter lang strekning ved Hjelnes vil få små virkninger for allmenne interesser.

4.11 Riving av 300 kV-ledningen Aura – Trollheim

Statnett søker om å fjerne 300 kV ledningen Aura – Trollheim på strekningen fra mast 279 sør for Viklandet transformatorstasjon til Trollheim transformatorstasjon. Statnett planlegger å rive ledningen etter at omsøkt ny 420 kV Trollheim – Viklandet er satt i drift, med unntak av på strekningen fra Rennsetvatnet til Viklandet hvor ledningen planlegges i samme trasé og derfor må rives før ny 420 kV idriftsettes. Surnadal kommune ønsker en vurdering av muligheten for å benyttet 300 kV ledningen til 132 kV eller 66 kV som alternativ til overføring av lokalt produsert kraft i Todalen før eventuelt riving.

Statnett opplyser i brev av 27.03.2015 at de vil være åpne for at andre kan overta ledningen og eventuelt drive den på 132 kV eller 66 kV. De mener dette faller utenfor Statnetts ansvarsområde og viser til at løsningen eventuelt må søkes av et annet selskap. Ifølge Statnett må annen bruk av ledningen avklares senest i løpet av 2017.

300 kV-ledningen er omsøkte revet mellom Viklandet og Trollheim og NVE vurderer at dersom noen ønsker å overta ledningen må det søkes konsesjon om dette. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at Statnett skal vurdere muligheten for å drifte ledningen på 66 kV eller 132 kV i fremtiden. For vurdering av vilkår se kapittel 4.12 nedenfor.

I konsesjonssøknaden opplyser Statnett at de ønsker å beholde 300 kV ledningen som reserve på strekningen fra Aura kraftverk til mast 277 øst for Viklandet transformatorstasjon. I e-post av 23.03.2015 går det frem at ledningen må fjernes frem til mast 279. Mast 279 er forankringsmast og har styrke nok til å fungere som endemast. Ønsket om å beholde ledningen som reserve på denne strekningen begrunnes med at dersom det oppstår en feil vil Statnett lage en provisorisk kobling inn til Viklandet og Aura.

NVE har ingen innvendinger mot at ledningen opprettholdes som reserve på strekningen mellom Aura kraftverk og Viklandet transformatorstasjon. Ved en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår om utarbeidelse av en plan for rivingen. Planen skal forelegges NVE før arbeidende igangsettes, og den kan inngå i miljø-, transport- og anleggsplanen.

4.12 Vilkår og avbøtende tiltak

NVE har, i medhold av energiloven, myndighet til å fastsette hvilke vilkår en kraftledning skal bygges og drives etter. Vilkår om såkalte avbøtende tiltak – tiltak som reduserer antatt negative virkninger – vurderes konkret i hver sak basert på de opplysninger som foreligger om virkningene av kraftledningen. I mange tilfeller kan ulemper ved en kraftledning reduseres innenfor akseptable kostnadsrammer.

NVE viser til energilovforskriftens § 3-5 som omhandler vilkår i konsesjon for elektriske anlegg. Under bokstav b) om miljø og landskap heter det:

”konsesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.”

NVE har ansvar for å følge opp vilkår, jf. energilovforskriften § 7-2. NVEs miljøtilsyn er ansvarlig for å følge opp at konsesjonsvilkår som omhandler miljø og landskapsmessige forhold blir fulgt.

Miljøtilsynet godkjenner eventuelle miljø-, transport- og anleggsplaner og vil ved besøk i anleggstiden følge opp at vilkår og godkjente planer følges av utbygger. Miljøtilsynet vil også følge opp at anleggsområdene blir ordentlig ryddet og satt i stand slik vilkår og detaljplanene tilsier.

Miljø-, transport- og anleggsplan

Statnett beskriver i søknaden hvordan anleggsvirksomheten er planlagt gjennomført. NVE forutsetter at terrenginngrep begrenses i størst mulig grad under anleggsarbeidet og at opprydding vil bli gjort på en skånsom måte.

Transport knyttet til bygging, drift og vedlikehold av kraftledninger vil kunne ha uheldige miljøvirkninger. I forbindelse fundamentering, mastemontering og linemontering vil materiell og utstyr bli fraktet til riggområdene med lastebil. Videre transport til traseen vil foregå med helikopter og terrenggående kjøretøy. Anleggsarbeidet vil foregå sommer og vinter, og vinterstid vil snøscooter benyttes. Statnett vil så langt det er praktisk mulig bruke eksisterende veier og foreta utbedring av disse i de områdene det er nødvendig. Vegene som er vist i kart vedlagt konsesjonsøknaden er eksisterende veger og Statnett har ikke omsøkt bygging av helt nye veger. Riggområder vil i hovedsak bli etablert ved vei. Under drift av anlegget vil inspeksjon hovedsakelig foregå til fots, med terrengkjøretøy eller med helikopter. Det vil også måtte ryddes skog jevnlig for å sikre anleggene mot ytre påkjenninger og unngå driftsforstyrrelser.

Etter NVEs erfaring kan en miljø-, transport- og anleggsplan bidra til å redusere eller unngå negative miljøvirkninger ved bygging, drift og vedlikehold av kraftledninger. Denne er forpliktende for entreprenør og byggherre. NVE vil sette vilkår om at Statnett utarbeider en slik plan, som det forutsettes at Statnett drøfter med berørte kommuner, grunneiere og rettighetshavere. Planen skal godkjennes av NVE før anleggsstart. NVE har utarbeidet en veileder for utforming og innhold av en slik miljø-, transport- og anleggsplan. Det forutsettes at denne følges.

En nabo til planlagte Trollheim transformatorstasjon driver som pelsdyrbonde og er bekymret for støy og forstyrrelser i anleggsperioden. NVE vil sette vilkår om at Statnett i miljø-, transport- og anleggsplanen vurderer og beskriver hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses slik at eventuelle ulemper for pelsdyrdriften ved Trollheim transformatorstasjon reduseres.

Naturmangfold

Omfanget av kjøring i myrområder skal begrenses til et minimum. Alle områder berørt av anleggsarbeid skal settes i stand etter avsluttet arbeid. NVE vil i en eventuell konsesjon sette vilkår om at kjøring innenfor den lokalt viktige naturtypen kystmyr ved Kvennbøtela i Surnadal helst skal unngås, men om kjøring i terrenget ikke er til å unngå skal dette kun foregå på frosset mark.

I flere av høringsuttalelsene pekes det på at topplinen kan utgjøre kollisjonsrisiko for fugl. Statnett skal vurdere behov for merking av topplinen for fugl ved Kvenndalen (Surnadal), Lavalidalen (Surnadal) og Vinddøldalen (Surnadal) i samråd med Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Vurderingen skal beskrives i miljø-, transport- og anleggsplanen.

For å sikre at det tas hensyn til eventuelle forekomster av storsalamander i Lavalidalen i Surnadal, vil NVE sette vilkår om at dammer/små vann i eller nær traseen som har potensial for storsalamander skal kartlegges. Dersom det under kartleggingen kommer fram at det finnes storslamander, skal tilholdsstedene ikke gjenfylles eller nærområdene ødelegges.

NVE legger til grunn at Statnett diskuterer aktuelle tiltak med relevante faginstanser. Vurderingen og eventuelle forslag til tiltak som forelegges NVE før anleggsstart som en del av miljø-, transport- og anleggsplanen for tiltaket.

Kamuflerende tiltak

Avbøtende tiltak for temaene landskap, kulturminner, kulturmiljø og friluftsliv er i stor grad knyttet til visuelle virkninger. Negative estetiske virkninger av en kraftledning kan reduseres ved å kamuflere kraftledningskomponentene. De viktigste tiltakene er farging/matting av liner, riktige maste- og isolatortyper og farging av master. Hovedhensikten med kamuflerende tiltak er å redusere den visuelle fjernvirkningen. NVE har erfaring med at slike tiltak kan dempe fjernvirkningen av en kraftledning betydelig.

Omsøkt kraftledning planlegges bygget parallelt med eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet og kamuflerende tiltak på den nye ledningen vil etter NVEs vurdering ha begrenset effekt. Det er ikke gjennomført kamuflerende tiltak på eksisterende ledning på strekningen hvor det er planlagt parallelføring. Den nye ledningen er i stor grad planlagt gjennom fjellområder hvor den blir lite synlig. NVE vil ved en eventuell konsesjon ikke sette vilkår om kamuflerende tiltak.

Surnadal kommune ber om at en mast tilhørende 132 kV-ledningen Aura-Ranes-Trollheim ved Svinvik Arboret blir vurdert i forbindelse med omlegging av ledningen i området. 132 kV-ledningen er omsøkt lagt om på en kort strekning ca. 500 sør for den aktuelle masten ved innkjøringen til arboretet.

Statnett skriver i brev av 27.03.2015 at kamuflering av masten vil bli vurdert ved en eventuell senere oppgradering av ledningen. Statnett opplyser at de ikke har søkt om å gjennomføre tiltak på denne delen av ledningen i forbindelse med konsesjonssøknaden. NVE vurderer at masten som ønskes kamuflert ikke har en direkte sammenheng med omsøkt tiltak, da den verken er knyttet til ny 420 kV eller omlegging av 132 kV ledningen Aura-Ranes-Trollheim. 132 kV ledningen Aura-Ranes-Trollheim er dessuten gammel og på sikt må Statnett vurdere fremtiden til ledningen. En eventuell fornyelse av ledningen vil kreve ny konsesjon og nye vilkår. Med bakgrunn i dette finner ikke NVE det riktig å kreve kamuflering av 132 kV masten ved Svinvik Aboret på nåværende tidspunkt.

132 kV transformering i Trollheim og riving av ledninger

Gjennom høring av konsesjonssøknaden har NVE mottatt ønsker om at Statnett ser på muligheten for å rive dagens 132 kV ledning mellom Aura og Trollheim på strekningen fra Aura til Ranes/Todalen. I konsesjonssøknaden fremgår det at sanering av 132 kV-ledningen kan være mulig dersom det etableres transformering mellom 132 kV og 420 kV i Trollheim transformatorstasjon. Samtidig finnes det interesser som ønsker at 132 kV beholdes på strekningen Todalen-Ranes-Trollheim for å muliggjøre tilknytning av småkraft i Todalen. Surnadal kommune ønsker i sin høringsuttalelse at det foretas en vurdering om hvorvidt eksisterende 300 kV ledning kan benyttes for overføring av lokalt produsert kraft i Todalen før den eventuelt rives.

NVE konstaterer at eksisterende 132 kV ledning Aura-Ranes-Trollheim ble bygget i 1952 og ledningens alder tilsier at denne snart er moden for reinvestering eller eventuelt riving. I planleggingen av Trollheim transformatorstasjon opplyser Statnett at de har satt av plass til 132 kV transformering i stasjonen, men at de ikke har konsesjon for dette per dags dato. NVE vil i en eventuell konsesjon for ny 420 kV Trollheim – Viklandet sette vilkår om at Statnett skal vurdere 132 kV transformering i Trollheim og riving av 132 kV ledningen Aura-Ranes-Trollheim. Statnett skal også vurdere

mulighetene for å benytte 132 kV-ledningen for overføring av kraftproduksjon fra Todalen. En slik løsning innebærer at det etableres transformering i Todalen.

Når det gjelder 300 kV-ledningen har NVE som utgangspunkt at denne er omsøkt revet på hele strekningen fra Viklandet til Trollheim og NVE vil i en eventuell konsesjon sette vilkår om at ledningen skal fjernes innen to år etter idriftsettelse av 420 kV ledningen. NVE vil likevel i en eventuell konsesjon sette vilkår om at Statnett skal vurdere muligheten for at eksisterende 300 kV ledning kan driftes på 132 kV eller 66 kV spenning og benyttes for overføring av lokal kraftproduksjon. Dersom vurderingen viser at dette er gjennomførbart må ledningen eventuelt overtas av regionalnettseier eller kraftprodusenter i området og det må søkes konsesjon for fortsatt drift av ledningen. NVE har foreløpig ikke mottatt signaler som tilsier at det er aktuelt for andre selskaper å overta ledningen. Vurderingen må sees i sammenheng med vilkåret ovenfor knyttet til 132 kV transformering i Trollheim og fremtiden til 132 kV ledningen Aura-Ranes-Trollheim.

5 NVEs avveininger, konklusjon og vedtak etter energiloven

NVE har vurdert Statnetts søknad om å få bygge en ny 420 kV kraftledning Trollheim-Viklandet som erstatning for eksisterende 300 kV ledning på strekningen. Vi har i dette notatet redegjort for vurderingsgrunnlag og tekniske, økonomiske, samfunns- og miljømessige virkninger.

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper det omsøkte prosjektet har for samfunnet som helhet. Det kan innvilges konsesjon til prosjekter som anses som samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive virkningene anses som større enn de negative, jf. energiloven § 1.

Det er kun noen virkninger av tiltaket som kan tallfestes og som kan omtales som prissatte virkninger (investeringskostnader, endringer i taps- og avbruddskostnader osv.). De aller fleste virkningene ved etablering av kraftoverføringsanlegg, er såkalt ikke-prissatte virkninger (virkninger for landskap, kulturmiljø, friluftsliv, bomiljø, naturmangfold osv). Slike virkninger kan vanskelig tallfestes, og de samlede konsekvensene kan dermed heller ikke summeres opp til et positivt eller negativt resultat i kroner og øre. NVEs vurdering av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er derfor en faglig skjønnsvurdering.

5.1 Oppsummering av NVEs vurderinger

NVE mener at bygging av 420 kV ledningen Trollheim – Viklandet som erstatning for dagens 300 kV ledning på strekningen er et viktig tiltak for å legge til rette for tilknytning av ny konsesjonsgitt fornybar vindkraftproduksjon i Snillfjordområdet. Spenningsoppgradering av strekningen mellom Trollheim og Viklandet legger til rette for økt overføringskapasitet gjennom hele Midt-Norge, uavhengig av om den neste ledningen på 420 kV-spenning er en gjennomgående forbindelse over Fosen eller spenningsoppgradering av simpleks-ledningen fra Klæbu til Nedre Røssåga. NVE vurderer at oppgradering av kraftledningen ikke bare gir en positiv effekt for innmating av produksjon, men også for forsynings sikkerheten.

Statnett har kun søkt om ett traséalternativ for ny 420 kV ledning parallelt med eksisterende 420 kV ledning Klæbu-Viklandet. Fra Rennsetvatnet til Viklandet er ledningen planlagt i samme trasé som 300 kV ledningen som skal rives. Den omsøkte 420 kV ledningen mellom Trollheim og Viklandet vil ha noe større og kraftigere dimensjoner på mastene og en ekstra line per fase sammenlignet med 300 kV ledningen som rives. Dette medfører at ledningen blir noe mer synlig enn 300 kV ledningen, men samtidig vil en ny 420 kV ledning ligne mer på dagens 420 kV ledning Klæbu-Viklandet i fysisk

utforming. Kraftledningen er planlagt i nærheten og gjennom flere registrerte kulturmiljøer og viktige friluftslivsområder på strekningen. Etter NVEs vurdering vil tiltaket kun gi visuell påvirkning av kulturmiljøene og ledningen vil ikke direkte berøre kjente automatisk freda kulturminner. I anleggsfasen vil støy kunne påvirke hekkende fugl i noe negativ grad, men ingen rødlistede arter. I driftsfasen vil ikke kraftledningen medføre ytterligere negative virkninger for fugl enn hva dagens kraftledninger eventuelt allerede gjør. Kraftledningen vil berøre en viktig naturtype ved at det vil bli etablert fem mastepunkter gjennom en kystmyr ved Kvennbøtela.

Under er en oppsummering av virkninger for allmenne miljø- og arealbruksinteresser. For oversiktens skyld gis oppsummeringen i en tabell. Bakgrunnen for oppsummeringen under er i NVEs vurderinger gjort i kapittel 4.

Vurderingskriterier	Fordeler/nytte	Ulemper/kostnad
Investeringskostnader		500-700 MNOK
Tapskostnader	Oppgradering fra 300 kV til 420 kV vil gi reduserte tap.	
Forsyningssikkerhet utover avbruddskostnader	Vindkraft i Snillfjord uten oppgradering av ledningen ville medført store utfordringer for drift av kraftsystemet. 420 kV Trollheim-Viklandet er derfor positivt for forsyningssikkerheten.	
Fornybar produksjon	Legger til rette for utbygging av konsesjonsgitt fornybar vindkraftproduksjon i Snillfjordområdet.	
Visuelle virkninger	Ny 420 kV vil visuelt ligne mer på den parallelle 420 kV ledningen Klæbu – Viklandet	Ny ledning bygges med to liner per fase, mot eksisterende ledning som har en line per fase. Linene vil bli noe mer synlige enn ved dagens situasjon.
Friluftsliv		Kun mindre ulemper i anleggsfasen i form av økt aktivitet og støy
Kulturminner	Ingen kjente automatisk freda kulturminner eller kulturmiljø blir direkte berørt av ledningen.	Ledningen vil bli synlig fra flere registrerte kulturmiljø. Merulempene sammenlignet med dagens situasjon vurderes som små i driftsfasen.
Naturmangfold	En dupleks ledning med to liner per fase vil bli mer synlig, noe som kan redusere kollisjonsfaren for fugl sammenlignet med dagens simpleks-ledning.	Vil berøre flere viktige naturtyper. Få hekkelokaliteter er registrert nærmere enn 1 km fra ledningen, ingen rødlistede rovfuglarter. Anleggsperioden kan gi forstyrrelser og ulemper for hekkende rovfugl.
Bebyggelse		To boliger vil få økt magnetfelt som følge av ledningen. En hytte sør for Rennsetvatnet kommer innenfor byggeforbudsbeltet.
Arealbeslag	Byggeforbuds- og ryddebeltet tilhørende 300 kV ledningen som fjernes frigis. Dette bidrar til at det totale arealbeslaget som følge av kraftledninger ikke øker vesentlig som	Ledningen vil ha et ca. 40 meter bredt byggeforbuds- og ryddebelte. Ledningen vil beslaglegge ca. 104 dekar produktiv skog. Kraftledningen vil gå gjennom et

	følge av den nye 420 kV ledningen.	område avsatt til fremtidig utbygging av fritidsboliger.
--	------------------------------------	--

NVE vurderer at en ny 420 kV ledning fra Trollheim transformatorstasjon til Viklandet transformatorstasjon som erstatning for dagens 300 kV ledning på strekningen, vil gi små virkninger for allmenne interesser sammenlignet med dagens situasjon, gitt at det settes vilkår knyttet til gjennomføring av anleggsfasen og i driftsfasen. NVE setter vilkår om gjennomføring av avbøtende tiltak for å redusere ulempene for blant annet naturmangfold både i anleggsperioden og i driftsfasen. Det skal også utarbeides en miljø-, transport og anleggsplan som blant annet skal ivareta miljøhensyn og trafikk under anleggsarbeidet. Videre skal Statnett minimere kjøring i myr, unngå igjenfylling av potensielle salamanderdammer i Lavaliddalen og i samråd med Fylkesmannen vurdere behov for merking av topplinene for fugl på aktuelle strekninger.

NVE vil meddele Statnett konsesjon for kraftledningen som omsøkt.

Underveis i konsesjonsbehandlingen har Statnett skiftet navn fra Trollheim transformatorstasjon til Surna transformatorstasjon. Navnet Surna transformatorstasjon er derfor benyttet for Trollheim transformatorstasjon i anleggskonsesjonen.

5.2 NVEs vedtak

I medhold av energiloven gir NVE konsesjon til å bygge og drive følgende elektriske anlegg i Surnadal og Sunndal kommuner i Møre og Romsdal fylke, ref. NVE 201305330-145. Statnett for også tillatelse til å legge om eksisterende 132 kV ledning Aura-Ranes-Trollheim ved Hjellnes i Surnadal kommune som omsøkt, ref.: NVE 201305330-146.

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

- En ca. 43,7 kilometer lang kraftledning fra Surna (Trollheim) transformatorstasjon i Surnadal kommune til Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune, med nominell spenning 420 kV og tverrsnitt FeAl 2x481 duplex parrot og to toppliner.

I Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune

- Ett stk. dobbelt 420 kV bryterfelt
- Nødvendig høyspenningsanlegg

Samt tillatelse til å fortsatt drive følgende anlegg i Sunndal kommune:

- Et ca. 3,8 km langt eksisterende fjordspenn over Sunndalsfjorden med nominell spenning 420 kV og tverrsnitt 1894 mm² (Simplex Teist).
- En ca. 3,2 kilometer lang reserveledning mellom mast nr. 279 ved Viklandet transformatorstasjon og Aura kraftstasjon. Ledningen er bygget for 300 kV spenning med tverrsnitt Feal 1x481 (simplex parrot)

Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune

- To stk. transformatorer hver med ytelse 300 MVA og omsetning 420/132 kV
- En transformator med ytelse 250 MVA og omsetning 420/25 kV

- Ett SVC-anlegg med ytelse 250 MVA og nominell spenning 420 kV
- En reaktor med ytelse inntil 200 MVA
- 8 stk. 420 kV bryterfelt
- Ett kontrollhus med areal ca. 450 m²
- Nødvendig høyspenningsanlegg

Det gis også tillatelse til å legge om ca. 280 meter av eksisterende 420 kV Klæbu-Viklandet inn til det nye bryterfeltet i Viklandet transformatorstasjon som vist på kart merket «Omlegging av 420 kV Klæbu-Viklandet».

Anlegget skal bygges i traseen som fremgår på kartet merket «Trollheim-Viklandet» (5 kartblad) av 8.12.2014 vedlagt denne konsesjonen. Reserveledningen mellom Viklandet og Aura fremgår av kart merket «300 kV Aura – Viklandet» vedlagt konsesjonen.

Anleggskonsesjon meddelt Statnett SF 20.01.2012 ref.: NVE 201003438-24, bortfaller når ovennevnte anlegg idriftsettes. Anleggskonsesjon meddelt Statnett 13.07.2006 ref.: NVE 200602454-3 bortfaller når 300 kV ledningen er fjernet i henhold til konsesjonsvilkår om riving under.

Vilkår:

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren. I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

9. Miljø-, transport- og anleggsplan

Anlegget skal bygges, drives, vedlikeholdes og nedlegges i henhold til en miljø-, transport- og anleggsplan, som utarbeides av konsesjonæren og godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan for anlegg med konsesjon etter energiloven. Statnett skal utarbeide planen i kontakt med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere. Planen skal gjøres kjent for entreprenører. Konsesjonæren har ansvaret for at planen følges.

Anlegget skal til enhver tid holdes i tilfredsstillende driftsmessig stand i henhold til miljø-, transport- og anleggsplanen og eventuelt andre vilkår/planer.

Konsesjonæren skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget eller deler av anlegget er satt i drift.

Tilsyn med bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget er tillagt NVE. Utgifter forbundet med NVEs godkjenning av planen, og utgifter til tilsyn med overholdelse av planen dekkes av konsesjonæren.

Ved behov for planer etter andre vilkår, kan disse inkluderes i miljø-, transport- og anleggsplanen.

Konsesjonæren skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 før miljø-, transport- og anleggsplanen blir godkjent.

Utover det som står i veilederen skal planen spesielt beskrive og drøfte:

- Hvordan begrense/ redusere omfanget av kjøring i myrområder.

- Hvordan anleggsarbeidet kan gjennomføres for å redusere eventuelle ulemper for pelsdyrdriften ved Trollheim transformatorstasjon.

10. Naturmangfold

Statnett skal vurdere behov for merking av toppliner for fugl ved Kvenndalen (Surnadal), Lavalidalen (Surnadal) og Vinddøldalen (Surndadal) i samråd med Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

Kjøring innenfor den lokalt viktige naturtypen kystmyr ved Kvennbøtela i Surnadal skal helst unngås, men om kjøring i terrenget ikke er til å unngå skal dette kun foregå på frosset mark.

For å sikre at det tas hensyn til eventuelle forekomster av storsalamander i Lavalidalen i Surnadal, skal dammer/små vann i eller nær traseen som har potensial for storsalamander kartlegges. Dersom det under kartleggingen kommer fram at det finnes storslamander, skal igjenfylling av tilholdsstedene eller ødeleggelse av nærområdene unngås.

Alle vurderinger av virkninger for naturmangfold skal beskrives i miljø-, transport- og anleggsplanen.

11. Vurdering av 132 kV transformering i Trollheim

Før 300 kV ledningen mellom Viklandet og Trollheim rives, skal Statnett vurdere 132 kV transformering i Trollheim og mulighetene for riving av 132 kV ledningen Aura-Ranes-Trollheim. Vurderingene skal legges frem for NVE. I vurderingen skal Statnett også omtale mulighetene for eventuell videre bruk av ledningene for innmating av kraftproduksjon i Todalen.

12. Riving av eksisterende anlegg

En ca. 43,7 kilometer lang 300 kV kraftledning mellom Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune og Trollheim transformatorstasjon i Surnadal kommune skal fjernes innen to år etter idriftsettelse av den nye 420 kV ledningen Viklandet – Trollheim.

Det skal lages en plan for riving av ledningen. Planen skal forelegges NVE før arbeidene igangsettes, og den kan inngå i miljø-, transport- og anleggsplanen.

6 NVEs vurdering av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønnsak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler. NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere jf. oregningslova § 12.

6.1 Hjemmel

Statnett har i medhold av oregningslova § 2 nr. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Oregningslova § 2 nr.19 gir hjemmel til å ekspropriere «så langt det trengst til eller for (...) varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.»

Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter av de omsøkte anlegg. Cirka 125 grunneiere blir berørt av kraftledningen som NVE meddeler konsesjon til.

6.2 Omfang av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift/vedlikehold, herunder rettigheter for lagring, atkomst, ferdsel og transport i forbindelse med bygging og drift/vedlikehold av de omsøkte anleggene.

Statnett søker om ekspropriasjon til bruksrett for følgende arealer:

- *Kraftledningsgaten*

Her vil nødvendig areal for fremføring av ledning bli klausulert. Klausuleringsbeltet utgjør normalt en ca. 40 meter bred trasé for 420 kV luftledning. For 132 kV ledningen som skal legges om vil klausuleringsbeltet normalt utgjøre ca. 30 meter. Retten omfatter også rydding av skog i traseen i driftsfasen.

- *Lagring, ferdsel og transport*

Dette omfatter nødvendige rettigheter til lagring, ferdsel og transport av utstyr og materiell på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og ledningsanlegg, i terrenget mellom offentlig eller privat vei frem til ledningsanleggene og terrengtransport i ledningstraséen. Bruksretten gjelder også for uttransportering av tømmer som hugges i tilknytning til anlegget, nødvendig transport som følge av riving av eksisterende ledninger og uttransport av gammelt materiell. Bruksretten gjelder også landing med helikopter.

- *Riggplasser*

Riggplasser. Rett til å etablere/bygge riggplasser. (Bruksretten til riggplasser bortfaller når anlegget er satt i drift). Rett til å bruke eksisterende riggplasser

6.3 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter oreigningsloven § 2 annet ledd: «*Vedtak eller samtykke kan ikke gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.*» Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

Statnett har søkt om ekspropriasjon for traséalternativet det er søkt om konsesjon til. Det vil være denne løsningen som skal vurderes ved den interesseavveining som skal gjøres for å ta stilling til ekspropriasjon. Det vil videre være den løsning det er gitt konsesjon for som danner utgangspunktet for interesseavveiningen.

6.3.1 *Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitt trasé*

Virkningene for grunneiere berørt av ny 420 kV kraftledning mellom Viklandet og Trollheim er etter NVEs vurdering i hovedsak knyttet til båndlegging av utmarksarealer. Tap av produktive skogområder er likevel relativt begrenset, samtidig som eksisterende 300 kV trasé vil frigis på strekningen der 420 kV-ledningen er planlagt i ny trasé. Sør for Rennsetvatnet i Sunndal kommune vil en fritidsbolig komme i byggeforbudsbeltet til kraftledningen. Ledningen vil gå gjennom områder som brukes til friluftsliv og etter NVEs vurdering er ulempene for disse interessene knyttet til visuelle virkninger. NVE mener at kraftledningen ikke vil legge begrensninger for utøvelse av friluftsliv, men kan påvirke opplevelsen for brukeren av området som kraftledningen er synlig fra. Den nye 420 kV kraftledningen skal erstatte eksisterende 300 kV ledningen på strekningen og NVE vurderer at tilleggseffekten og merulempene vil være moderate. For øvrige vurderinger av virkninger vises til kapittel 4 ovenfor.

Statnett har ikke søkt om noen alternative traseer for fremføring av kraftledningen.

6.3.2 *Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade*

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i tilrettelegging for ny fornybar kraftproduksjon og forsyningsikkerhet, sammen med reduserte energitap og avbruddskostnader avveies mot hensynet til de grunneiere eller rettighetshavere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 4.

Enkeltpersoner blir i varierende grad direkte berørt av bygging og drift av de anleggene det er gitt konsesjon til. NVE mener allikevel at de samfunnsmessige fordelene ved dette tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver. NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved de anlegg det er gitt konsesjon til utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre. Vilkåret i oreigningsloven § 2, annet ledd er derfor oppfylt.

6.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anleggene utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Statnett har søkt om. Det vises til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, ref. NVE 201305330-147.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er framsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. oreigningslova § 16.

NVE forutsetter at Statnett forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

6.5 Forhåndstiltredelse

Statnett søker også om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25. Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært, men i tilfeller hvor det vil innebære urimelige forsinkelser å vente til skjønn er begjært, kan det gis samtykke til forhåndstiltredelse. Da skal det settes en frist for å begjære skjønn som ikke er lengre enn tre måneder, ifølge oreigningslova.

NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknaden, og vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når skjønn eventuelt er begjært.

Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess

A.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner.

A.2 Oreigningslova

Tiltakshaver har også søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse etter oreigningslova. I utgangspunktet skal tiltakshaver forsøke å inngå minnelige avtaler med grunneiere og rettighetshavere for å sikre seg nødvendige rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av de elektriske anleggene. For det tilfelle det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle grunneiere og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Etter oreigningslova § 2 nr. 19 er kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg mulige ekspropriasjonsformål. I tillegg til ekspropriasjon er det vanlig å søke om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn. Det er NVE som er ansvarlig for behandlingen etter oreigningslova.

A.3 Samordning med annet lovverk

A.3.1 Plan- og bygningsloven

Etter at endringen av plan- og bygningsloven trådte i kraft 01.07.09, er ikke lenger kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon omfattet av lovens plandel. Lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting gjelder fortsatt. Unntaket betyr at:

- konsesjon kan gis uavhengig av planstatus
- det ikke skal utarbeides reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om elektriske anlegg som krever anleggskonsesjon skal kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter får etter ikrafttredelse av den nye loven innsigelsesrett og klagerett på NVEs konsesjonsvedtak etter energiloven, jf. energiloven § 2-1.

De nye behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngå i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en trygghende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

Selv om nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for

eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart fremtre som hensynssoner, noe som betyr at det skal registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. På kart vil ledninger være vist som et skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig. Kraftledninger med anleggskonsesjon er unntatt fra plan- og bygningsloven som helhet – også byggesaksdelen. Unntaket gjelder elektriske anlegg, som er en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling fra kommunen. I denne saken har ikke Tiltakshaver søkt om slike byggverk.

A.3.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven (kulml.) før bygging. Generelt skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner, jf. kulml. § 9. Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatisk fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

A.3.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009, og skal erstatte blant annet naturvernloven. Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter videre forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønnsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

A.3.4. Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder

Dersom NVE gir konsesjon til kraftledningen, forutsetter NVE at anlegget merkes i henhold til gjeldene retningslinjer i Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder av 15.07.2014 nr. 980.

Vedlegg B – Sammenfatning av høringsuttalelser

Konsesjonssøknad og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse ble sendt på høring 09.01.2015. Fristen for å komme med merknader ble satt til 27.02.2015. Sunndal og Surnadal kommuner ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort to ganger etter gjeldende regler i Aura Avis, Driva og Tidens Krav, samt i Norsk lysingsblad.

Følgende instanser fikk søknaden på høring: Sunndal kommune, Surnadal kommune, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Møre og Romsdal fylkeskommune, Sametinget, Arbeidsgruppa for brualternativet over Todalsfjorden, Avinor, Direktoratet for Mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv- Møre og Romsdal, Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal, Grunneiere på Nordvik i Surnadal, Istad Nett AS, Jernbaneverket, Kristiansund og Nordmøre Turistforening, Mattilsynet, Miljødirektoratet, Mo Grendelag, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal Bondelag, Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Nordvik Grendelag, Norkring, Norges Jeger og Fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Norsk Ornitologisk forening, Råssåfoss Kraft AS, Statens strålevern, Statens vegvesen Region Midt-Norge, Sunndal Bondelag, Sunndal Energi, Sunndal skogeierlag, Surnadal Bondelag, Surnadal Skogeierlag, Svorka Produksjon og Trollheimen reinbeitedistrikt.

Orienteringsinstanser: Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet

Statnett orienterte berørte grunneiere om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

B Innkomne merknader

NVE mottok 20 høringsuttalelser til konsesjonssøknad av desember 2014 for ny 420 kV kraftledning mellom Trollheim transformatorstasjon i Surnadal kommune og Viklandet transformatorstasjon i Sunndal kommune. Samtlige er sammenfattet under. Statnett kommenterte uttalelsene i brev av 27.03.2015.

B1 Kommunale og regionale myndigheter

Sunndal kommune oversendte i brev av 27.02.2015 følgende vedtak fattet i kommunestyret 25.02.2015:

1. *«Sunndal kommunestyre mener bygging av ny kraftledning er viktig. Prosjektet vil være med på å legge til rette for bruk av fornybar energi, gir mulighet for verdiskapning for brukerne og gir bedre forsyningssikkerhet.*
2. *Kommunestyret mener at konsekvensene er grundig utredet og tilrår at konsesjon blir gitt.*
3. *Kommunestyret ber om at eksisterende 132 kV-ledning fra Aura til Todalen eller Ranes i Surnadal kommune blir revet når ny ledning er ferdigbygd. Det bes om at en tidsplan settes som et vilkår i konsesjonen. Riving er viktig for deler av boligbebyggelsen på Sunndalsøra, intensivt brukte friarealer, en kirkegård, naturreservat ved Sunndalsfjorden og viktige friluftsområder ved Vinnuffjellet i Trollheimen landskapsvernområde.»*

Surnadal kommune oversendte i brev av 19.02.2015 følgende vedtak fattet i kommunestyret 12.02.2015:

1. *«Surnadal kommune er nøgd med konsekvensutgreiingane som er gjort for bygging av ny 420 kV kraftline frå Trollheim til Viklandet og tilrår at konsesjon blir gitt.*
2. *Surnadal kommune ber om at planane for bygginga av ny transformatorstasjon ved Trollheim blir sett i samanheng med den nye lina, og at trafo blir plassert lenger mot sørvest ned i Langdalen for å tilpasse stasjonen betre til terrenget for å unngå eksponering mot bygda/dalen.*
3. *Surnadal kommune ber om at den gamle 300 kV lina blir vurdert som alternativ til overføring av lokalt produsert kraft i Todalen før riving evt. blir sett i verk.*
4. *Surnadal kommune ber om at utskifting av mast ved Svinvik Arboret til kamuflasjefarga mast blir vurdert sammen med planlagt ombygging av 132 kV lina i området».*

Fylkesmannen i Møre og Romsdal kom med høringsuttalelse til konsesjonssøknaden 12.02.2015. Fylkesmannen peker på at oppgradering av nettet mellom Trollheim og Viklandet vil gi fleksibilitet for framtidig utvikling av forbruk og produksjon av strøm, samt ivareta forsyningssikkerheten i regionen på sikt. Fylkesmannen mener tiltaket er viktig for samfunnssikkerheten og er positiv til prosjektet. Fylkesmannen er fornøyd med trasévalg og at eksisterende 300 kV ledning rives.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har ikke vesentlige merknader til konsekvensutredningen og konklusjonene i denne. De anbefaler at avbøtende tiltak blir gjennomført som foreslått i konsekvensutredningen. Fylkesmannen ønsker at omfanget av kjøring i myr reduseres til et minimum og at man unngår anleggsarbeid i nærområdet til sårbare fuglearter i hekketida, som for rovfugler er i perioden frem til månedsskifte juli/august. Fylkesmannen mener videre en dupleksledning vil bli mer synlig enn eksisterende simpleksledning, slik at kollisjonsfaren for fugl reduseres noe. Fylkesmannen er fornøyd med at behovet for fugleavvisere på topplinene på enkelte strekninger skal vurderes i samråd med dem, slik Statnett foreslår i konsesjonssøknaden.

Møre og Romsdal fylkeskommune kom med høringsuttalelse 24.02.2015. Fylkeskommunen er godt fornøyd med konsekvensutredningen for temaet kulturminner og kulturmiljø og har ingen vesentlige merknader til konsesjonssøknaden. Når det gjelder forholdet til automatisk freda kulturminner opplyser fylkeskommunen at det ble registrert kulturminner i 60-70 meter bredde langs eksisterende 420 kV ledning før denne ble bygget. Til sammen ble det funnet 21 lokaliteter fra fylkesgrensen til Viklandet transformatorstasjon, men ingen av disse kunne med sikkerhet dateres til førreformatorisk tid.

Fylkeskommunen peker på at den omsøkte kraftledningen vil legge beslag på ytterligere 40 meter, i tillegg til nødvendige veier og riggområder. Området vil ifølge fylkeskommunen ha potensial for funn av automatisk freda kulturminner og de stiller derfor krav om at det gjennomføres arkeologiske undersøkelser, jf. § 9 i kulturminneloven. Møre og Romsdal fylkeskommune ønsker at det settes vilkår om dette i en eventuell konsesjon. Fylkeskommunen har utarbeidet budsjett for kostnadene knyttet til de arkeologiske undersøkelsene.

B2 Sentrale myndigheter

Forsvarsbygg kom med høringsuttalelse 25.02.2015. Forsvarsbygg viser til at de i sitt innspill til meldingen forslø en ny trasé langs eksisterende 132 kV ledning på østsiden av Todalsfjorden over til Viromdalen og videre til Sunndalsøra og Viklandet. De beklager at NVE ikke tok hensyn til dette alternativet i utredningsprogrammet. Traséalternativet om Todalen vil ifølge Forsvarsbygg på sikt gi

mulighet for å fjerne to eksisterende 420 kV fjordspenn som utgjør alvorlige luftfartshindre. Selv om det er noen år til eventuelt begge luftspennene kan fjernes, mener Forsvarsbygg det ikke bør bygges nye fjordspenn dersom det finnes gode alternativer.

Forsvarsbygg viser til at kravene til merking av luftfartshinder vil bli strengere håndhevet fremover og de mener også det er sannsynlig at kravene vil bli innskjerpet. En skjerping av kravene vil medføre høyere driftskostnader for fjordspennet, noe som ifølge Forsvarsbygg kan unngås ved å legge traseen til områder uten behov for fjordspenn. Forsvarsbygg ber NVE revurdere beslutningen om å ikke utrede foreslått traséalternativ øst for Todalsfjorden. De kan heller ikke se at utredningskravet om å undersøke om eksisterende fjordspenn over Todalsfjorden og Sunndalsfjorden har medført problemer for luftfarten i perioder med dårlig vær er besvart i konsesjonssøknaden.

Videre mener Forsvarsbygg NVE må sette krav i konsesjonsvilkårene om at alle Statnetts master og luftspenn over hele landet, som utgjør luftfartshindre (høyere enn 15 meter) meldes til Nasjonalt Register over Luftfartshindre (NRL) med nøyaktige geografiske koordinater og høyde over nærliggende bakke. Kravet gjelder også for ledningen og mastene som skal fjernes, slik at NLR får informasjon om nøyaktige posisjoner på de mastene som tidligere er innmeldt til NLR.

Statens vegvesen skriver i brev av 26.01.2015 at de ikke har merknader til søknaden.

Sametinget opplyser i høringsuttalelse av 17.02.2015 at de ikke kjenner til samiske kulturminner som berøres av tiltaket og de ser heller ikke behov for ytterligere kulturminneundersøkelser i området. Undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9 anses som oppfylt for samiske kulturminner. Sametinget minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet ifølge kulturminneloven § 4. De minner også om aktsomhetsplikten i § 8 i kulturminneloven, som sier at anleggsarbeidet skal stanses og melding sendes Sametinget omgående dersom man finner spor eller gjenstander som vitner om eldre aktivitet i området.

Sametinget ønsker ikke at det gjennomføres konsultasjoner med dem i denne saken, men ber om at reindrifta i Trollheimen forspørres om de ønsker konsultasjon.

Direktoratet for mineralforvaltning peker i høringsuttalelse av 23.02.2015 på at temaet mineralressurser ikke er omtalt i konsekvensutredningen. Direktoratet mener det bør gjennomføres en enkel tilleggsutredning, basert på eksisterende kunnskap tilgjengelig på www.ngu.no. I utredningen må konsekvenser for eventuelle igangværende og fremtidige uttak av mineralressurser beskrives.

B3 Tekniske instanser

Avinor skriver i høringsuttalelse av 19.03.2015 at den omsøkte kraftledningen er planlagt i god avstand fra Avinors Lufthavner, og berører av den grunn ingen restriksjonsplaner. Avinor opplyser videre at kraftledningen ikke vil gi negativ påvirkning på Avinors radiokommunikasjons-, radionavigasjons- eller overvåkningsanlegg i området. Ifølge Avinor kan kraftledninger utgjøre hindringer for lavtflygende fly og helikopter, og de mener Statnett bør kontakte selskaper som opererer denne type luftfartøy.

Avinor gjør understreker at *Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder av 15.07.2014* gjelder for kraftledningen som omsøkes.

Hydro Energi AS kom med høringsuttalelse 27.02.2015. Hydro er opptatt av forsyningssikkerheten til Sunndal metallverk og peker på at stasjonene på Viklandet og Aura har innvirkning på dette. Hydro legger til grunn at Statnetts omsøkte løsning legger til rette for full drift og effektivitetsforbedringer ved de to eksisterende produksjonslinjene ved Sunndal metallverk, med en tilfredsstillende

forsyningssikkerhet. Hydro opplyser at de er kjent med at Statnett planlegger ytterligere endringer av nettløsningen rundt metallverket fremover og de mener et langsiktig mål bør være at Sunndal metallverk har n-1-løsning basert på sentralnettstilknytning på 420 kV spenningsnivå. En slik nettløsning vil ifølge Hydro innebære at metallverket er uavhengig av underliggende 132 kV-nett og lokal kraftproduksjon.

Statkraft opplyser i høringsuttalelse av 27.02.2015 at den planlagte 420 kV ledningen er relevant for vindkraftplanene i Snillfjord og at de uttaler seg på vegne av SAE Vind i denne saken. Statkraft mener kraftledningen må være klar til spenningssetting når sentralnettstasjonen i Snillfjord er ferdig. De understreker videre at kraftledningen må være idriftssatt senest i kvartal 3 i 2018 for å møte fremdriftsplanene for vindkraft i Snillfjord.

Istad Nett AS skriver i høringsuttalelse av 25.02.2015 at ny 420 kV kraftledning Snillfjord-Trollheim, ny 420 kV ledning Trollheim – Viklandet og etablering av 400 MW ny vindkraftproduksjon i Snillfjordområdet vil få betydning for regionalnettet i Møre og Romsdal. Nettselskapet peker på at 132 kV ledningen Aura-Ranes er fullastet og at denne vil kunne bli ytterligere belastet. De savner en utredning av hvordan driftsforholdene i 132 kV-nettet blir påvirket av tiltaket, herunder behov for å innføre delinger i nettet, systemvern m.m, og en vurdering av behov og nytte av å etablere 132 kV transformering i Trollheim transformatorstasjon.

Det er 900 meter mellom dagens 132 kV koblingsanlegg i Trollheim og den planlagte nye 420/300/(132) kV transformatorstasjonen og Istad Nett savner en vurdering av hvordan tilknytningen til eksisterende 132 kV nett i Trollheim kan gjennomføres. Det er i dag fire ledningsavganger og to transformator/generatoravganger på 132 kV-nivå.

Råssåfoss Kraft AS opplyser i høringsuttalelse av 25.02.2015 at de eier og driver en kraftstasjon i Todalen i Surnadal kommune. Kraftstasjonen er tilknyttet Svorka Energi sitt 22 kV distribusjonsnett. Kraftselskapet forstår det slik at det kan være aktuelt å rive 132 kV-ledningen Aura-Ranes-Trollheim, og de ønsker at deler av 132 kV-ledningen opprettholdes for å kunne benyttes til overføring av strøm fra eksisterende og planlagte småkraftverk i distriktet. De peker på at eksisterende 22 kV ledning mangler kapasitet til å overføre produksjonen fra de to tilknyttede småkraftverkene på en tilfredsstillende måte. 22 kV-nettet har heller ikke kapasitet til å tilknytte de planlagte småkraftverkene i Todalen. Dersom 22 kV nettet knyttes til eksisterende 132 kV ledning mener Råssåfoss Kraft forholdene for småkraftprodusentene vil forbedres, samtidig som forsyningssikkerheten til Todalen øker. Kraftselskapet viser til at Statnett i søknaden skriver at de vil vurdere behovet for transformering og mulighet for sanering av 132 kV ledningen i arbeidet med den langsiktige utviklingen av nettet. Råssåfoss Kraft ber om at NVE tar tak i problemstillingen til rett tid, slik at tapskostandene på eksisterende 22 kV-ledning kan minimeres.

B4 Grunneiere/Privatpersoner

Jon Erik Kvendbø (gnr. 43 bnr. 18 og 41 og gnr. 44 bnr. 6 i Surnadal) skriver i høringsuttalelse av 20.02.2015 at han ser frem til en god dialog med Statnett om bruk av veger i forbindelse med bygging av kraftledningen. Kvendbø lurer på om det finnes avbøtende tiltak som kan redusere de negative virkningene for storfugl og rovfugl. Kvendbø er bekymret for at liner i ulike plan vil kunne øke kollisjonsrisikoen for disse artene. Grunneieren etterlyser en konsekvensutredning av virkninger for lakse- og innlandsfiske, og peker på at fisk er særlig sårbar for elektromagnetiske felt og vibrasjoner som oppstår i nærheten av kraftledninger. Ifølge Kvendbø kreves det særskilt tillatelse fra Fylkesmannen for inngrep i verna vassdrag.

Eva Tilseth skriver i høringsuttalelse av 27.02.2015 at hun driver et firma som jobber med naturkartlegging med spesielt fokus på salamander/amfibier og flaggermus. Tilseth peker på at disse artsgruppene er dårlig kartlagt og datakilder som Naturbase og Artskart derfor ikke gir tilstrekkelig informasjon om forekomst og utbredelse av artsgruppene. Hun mener derfor datagrunnlaget er for dårlig og at det ikke er mulig å vurdere konsekvensene for artsgruppen på dette grunnlaget. Tilseth mener det må gjennomføres nye kartlegginger i felt.

Ifølge Tilseth vil kartlegging ved hjelp av ortofoto gi antydninger om hvor salamanderlokalitetene kan være, men rødlistarten storsalamander har spesielle krav til yngledammene som ikke er mulig å se på ortofoto. Studier av ortofoto vil måtte suppleres med feltstudier for å kunne vurdere konsekvens for salamander. Tilseth understreker at avbøtende tiltak må vurderes i felt dersom tiltaket kommer i konflikt med kartlagte lokaliteter. Det er viktig at anleggsveier og mastepunkter plasseres slik at de ikke griper inn i det naturlige økosystemet i myrene og dermed ødelegger vannforekomster/vannveier i myra. Tilseth peker videre på at brede hogstgater vil kunne hindre salamanderens leveområder og utvandring. Gjennom studie av ortofoto er det et område med dammer i Lavalidalen som ifølge Tilseth kan ha potensial som yngledam for salamander. Tilseth har undersøkt at det ikke finnes fisk i dammene og hun mener lokaliteten må kartlegges for å fastslå om det er salamander der.

For vannflaggermus mener Tilseth det vil være viktig å ta vare på de samme myrene som nevnt ovenfor og at man unngår å fjerne forekomster av osp i kraftledningstraseen.

Arne O. Sæter skriver i høringsuttalelse av 25.02.2015 at han er nabo til planlagte Trollheim transformatorstasjon, og blir berørt av ny transformatorstasjon, veibygging og bygging av ny 420 kV ledning. Sæter opplyser at han driver som pelsdyrbonde og har investert mye i pelsdyrproduksjonen. Pelsdyra trenger ifølge Sæter rolige og trygge omgivelser i drektighetstiden og etter kvalpinga, og at dette er avgjørende for å få et godt resultat. Sæter krever at det blir tatt hensyn til dyra og at helikoptertrafikk og sprengningsarbeid ikke blir utført i nærområdet på denne tiden av året.

Einar Melling (bnr. 47 gnr. 21 i Surnadal kommune) påpeker i høringsuttalelse av 21.01.2015 at en riggplass ved Tverrådalen og en strekkplass ved Høgfossen ikke er markert på kartet. Grunneieren opplyser videre at deres felles skogsbilvei Søyådalsvegen fra Østbø og 4 kilometer videre ble hyppig brukt for transport i forbindelse med byggingen av 420 kV ledningen Klæbu-Viklandet. Høringsuttalelsen er også sendt til Statnett med spørsmål knyttet til anleggsgjennomføringen.

Tora Valset opplyser i høringsuttalelse av 12.02.2015 at hun eier en hytte sør for Rennsetvatnet som vil komme svært nær den planlagte nye ledningen. Hytta er omtalt under kapittel 5.5 i konsesjonssøknaden og vil ifølge Statnett komme innenfor byggeforbuds- og ryddebelte til ledningen. Valset opplyser at hytta ble bygget i 1951, men at den er renovert og fremstår i meget god stand. Ifølge Valset ligger hytta på området fineste tomt med utsikt og hellelagt sti til bekk og uthus. Valset mener hytta er liten og solid bygget slik at det burde være en grei sak å flytte hytta til en egnet tomt i nærheten. Valset mener dette burde være til liten bry for Statnett i den store sammenheng, men hun er også åpen for andre løsninger.

Trygve Stavik (gnr. 98 bnr. 4 i Sunndal kommune) skriver i høringsuttalelse av 16.02.2015 at det er igangsatt planarbeid for et hyttefelt sør for Rennsetvatnet. På eiendommen til Stavik er det planlagt 10 hyttetomter. Grunneier mener de planlagte hyttetomtene blir ubrukelige dersom ledningen bygges sør for eksisterende 420 kV ledning slik den er omsøkt. Stavik foreslår et alternativt krysningspunkt ved vinklemasten øst for Rennsetvatnet. Dersom krysningspunktet flyttes fra Visetskaret til øst for Rennsetvatnet vil man ifølge Stavik unngå ødeleggelse av det planlagte hyttefeltet, samtidig som hytten til Valset ikke havner i byggeforbuds- og ryddebeltet til kraftledningen. Grunneieren mener

hytta som ligger vest for elven ikke blir mer berørt enn i dag dersom ledningen bygges i samme trasé som eksisterende 300 kV ledning fra vinkelmasten øst for Rennsetvatnet. Kart som viser planlagt hyttefelt og foreslått alternativt krysningspunkt er vedlagt uttalelsen.

B5 Interesseorganisasjoner

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Norsk Ornitologisk Forening (lokallag Surna, Rindal, Halså) kom med felles høringsuttalelse 27.02.2015. Interesseorganisasjonene reagerer på at Statnett ikke har kartlagt eventuelle manglende naturtyperlokalteter på strekningen, men kun benytter seg av eksisterende kunnskap selv om denne kan være mangelfull.

Kollisjonsfare: Interesseorganisasjonene peker på at det er toppliner fugl kolliderer med i de fleste tilfellene og opplysningene i konsesjonssøknaden om at kollisjonsrisikoen reduseres som følge av at ledningen bygges om dupleks mener de derfor er feil. Ifølge Naturvernforbundet og NOF er kraftledningen planlagt langs strekninger langs skoggrensen/lavfjell som er viktig leveområde for lirype. Området rundt Skarvfjellvatnet i Kvenndalen ligger lunt til og er både oppvekst- og leveområde. I tillegg til rype og orrfugl er også storfugl særlig kollisjonsutsatt og ledningen passerer ifølge interesseorganisasjonene tre spillplasser og viktige leveområder i Surnadal kommune.

Veger: Interesseorganisasjonene hevder nye veger ikke er omtalt og at det ikke er tilfredsstillende at denne vurderingen kommer etter senere i planlegginga. De mener virkningene av nye veger kan være vel så negative som resten av tiltaket.

Registrerte naturtyper og viltlokaliteter:

Interesseorganisasjonene har gått gjennom de registrerte naturtypene og kommentert forhold de mener er viktige.

Nord for Tverråa (Surnadal) – Rik edellauvskog (B)

Interesseorganisasjonene ønsker at rydding av skog begrenses i dette området. Granskogen hører ikke hjemme i området og kan fjernes.

Myrer i Kvenndalen (Surnadal) – Kystmyr (B)

Hogst i vegetasjonsbeltet lang elva har potensialet til å gjøre mest skade. Ved å legge transporten utenfor myra eller gjennomføre transporten på frosset mark, vil redusere potensielle skader på myrlokaliteten.

Kvennbøtela og Fjellenden (Surnadal) – Kystmyr (C)

Transport bør foregå når myra er frosset for å unngå skade. Interesseorganisasjonene ber om at det blir benyttet arbeidsformer uten bruk av gravemaskin, eventuelt at gravemaskinen bli flydd inn med helikopter.

Slettjellet, Kvilarlia (Surnadal) – Kalkrikt område i fjellet (B)

Lokaliteten finnes i Naturbase, men er ikke omtalt i konsekvensutredningen. Bekken krysser traseen og man må være varsom under anleggsarbeidet. Terrengkjøring bør ifølge interesseorganisasjonene unngås og lokaliteten må kartlegges.

Tiurleik, Røv Lomtjønnå (Surnadal)

Tiurleik ca. 200-300 meter nord for ledningen. Interesseorganisasjonene mener topplinene må merkes med fugleavvisere på spennet ovenfor tiurleiken.

Hubro-lokalitet (Sunndal)

Ifølge konsekvensutredningen er lokaliteten over 1 kilometer fra ledningen. Interesseorganisasjonene

mener dette må være en misforståelse og viser til at reirplassen ikke er sikkert kartfestet. Ledningen krysser aktivitetsområde. Hubroen er ifølge interesseorganisasjonene sist registrert rundt år 2000.

Lokaliteter som ikke er registrert tidligere:

Dammer i Lavlidalen (Surnadal)

Område for salamander som må kartlegges og eventuelt tas hensyn til under anleggsarbeidet dersom det blir registrert funn.

Orrfuglleik i Kvenndalen (Surnadal)

Tradisjonell spillplass ca. 400 meter sør for ledningen. Øverst i lia krysser orrfuglen ledningen og den er derfor kollisjonsrisiko. Interesseorganisasjonene mener topplinene bør merkes med fugleavvisere på spennet ovenfor.

Orrfuglleik i Lavalidalen (Surnadal)

Leiken som ligger rett under ledningen er ikke rapportert inn tidligere. Spennene må merkes med fugleavvisere på topplinene.

Hubro-lokalitet (Surnadal)

Hekking på 1960-tallet, men ikke kjent i ettertid. Ifølge interesseorganisasjonene er hekkebiotopen intakt.

Interesseorganisasjonene minner om at alle områder som skal benyttes til riggplasser og lignende, må kartlegges slik at uønskede arter ikke blir flyttet ut i terrenget.

Naturvernforbundet i Mør og Romsdal og Norsk Ornitologisk Forening krever at det blir gjort supplerende kartlegginger av naturtyper og salamander i området til sommeren. Virkninger av veger er ifølge interesseorganisasjonene ikke vurdert og de mener vegplan og nyere kartlegginger må sendes på høring.